

III

(Andra akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA SAMARBETSOMRÅDET

BESLUT AV EFTA:s ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET

nr 271/14/KOL

av den 9 juli 2014

om ändring för nittiosjunde gången av procedurreglerna och de materiella reglerna inom området för statligt stöd genom antagandet av nya riktlinjer för forskning, utveckling och innovation [2015/1359]

EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

MED BEAKTANDE AV avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (nedan kallat *EES-avtalet*), särskilt artiklarna 61–63 och protokoll 26,

MED BEAKTANDE AV avtalet mellan Eftastaterna om upprättande av en övervakningsmyndighet och en domstol (nedan kallat *övervakningsavtalet*), särskilt artiklarna 5.2 b och 24 och artikel 1 i del I av protokoll 3 till detta, och

av följande skäl:

Enligt artikel 24 i övervakningsavtalet ska Eftas övervakningsmyndighet (nedan kallad *myndigheten*) förverkliga bestämmelserna om statligt stöd i EES-avtalet.

Enligt artikel 5.2 b i övervakningsavtalet ska myndigheten utfärda meddelanden eller riktlinjer i frågor som behandlas i EES-avtalet, om det avtalet eller övervakningsavtalet uttryckligen föreskriver det eller om myndigheten anser det nödvändigt.

Den 21 maj 2014 offentliggjordes Europeiska kommissionen sitt meddelande *Rambestämmelser för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation* ⁽¹⁾. I rambestämmelserna fastställs på vilka villkor offentlig finansiering av forskning, utveckling och innovation får utgöra statligt stöd, och när det utgör statligt stöd, villkoren för förenlighet med den inre marknaden. De gäller från och med den 1 juli 2014.

Rambestämmelserna är av betydelse för Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I överensstämmelse med det homogenitetsmål som anges i artikel 1 i EES-avtalet är det nödvändigt att trygga en enhetlig tillämpning av reglerna om statligt stöd i hela Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Enligt punkt II under rubriken "Allmänt" i bilaga XV till EES-avtalet ska myndigheten efter samråd med Europeiska kommissionen anta nya riktlinjer som motsvarar dem som antagits av Europeiska kommissionen.

Myndigheten HAR SAMRÅTT med Europeiska kommissionen.

Eftas övervakningsmyndighet HAR RÅDFRÅGAT Eftastaterna i den aktuella frågan, genom en skrivelse av den 26 juni 2014.

⁽¹⁾ EUT C 198, 27.6.2014, s. 1.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

De materiella reglerna inom området för statligt stöd ska ändras genom att nya riktlinjer för forskning, utveckling och innovation införs. De nya riktlinjerna bifogas detta beslut och utgör en integrerad del av det.

Artikel 2

Endast den engelska texten är giltig.

Utfärdat i Bryssel den 9 juli 2014.

För Eftas övervakningsmyndighet

Oda Helen SLETNES

Ordförande

Helga JÓNSDÓTTIR

Ledamot av kollegiet

—

BILAGA

STATLIGT STÖD TILL FORSKNING, UTVECKLING OCH INNOVATION ⁽¹⁾

INLEDNING	20
1. TILLÄMPNINGSSOMRÅDE OCH DEFINITIONER	21
1.1 Tillämpningsområde	21
1.2 Stödåtgärder som omfattas dessa riktlinjer	22
1.3 Definitioner	23
2. STATLIGT STÖD I DEN MENING SOM AVSES I ARTIKEL 61.1 I EES-AVTALET	26
2.1 Forskningsinstitut, organisationer för kunskapspridning och forskningsinfrastrukturer som mottagare av statligt stöd	26
2.1.1 Offentlig finansiering av icke-ekonomisk verksamhet	26
2.1.2 Offentlig finansiering av ekonomisk verksamhet	27
2.2 Indirekt statligt stöd till företag genom offentligt finansierade forskningsinstitut, organisationer för kunskapspridning och forskningsinfrastrukturer	28
2.2.1 Forskning på uppdrag av företag (kontraktsforskning eller forskningstjänster)	28
2.2.2 Samarbete med företag	29
2.3 Offentlig upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster	30
3. GEMENSAMMA BEDÖMNINGSPRINCIPER	31
4. BEDÖMNING AV FOUU-STÖDS FÖRENLIGHET MED EES-AVTALET	31
4.1 Bidrag till ett väl avgränsat mål av gemensamt intresse	32
4.1.1 Allmänna villkor	32
4.1.2 Ytterligare villkor för individuellt stöd	32
4.2 Behov av statligt ingripande	33
4.2.1 Allmänna villkor	33
4.2.2 Ytterligare villkor för individuellt stöd	34
4.3 Stödåtgärdens ändamålsenlighet	34
4.3.1 Ändamålsenlighet jämfört med alternativa politiska instrument	34
4.3.2 Ändamålsenligheten jämfört med olika stödinstrument	35
4.4 Stimulanseffekt	35
4.4.1 Allmänna villkor	35
4.4.2 Ytterligare villkor för individuellt stöd	36
4.5 Stödets proportionalitet	37
4.5.1 Allmänna villkor	37

(1) Dessa riktlinjer motsvarar kommissionens meddelande *Rambestämmelser för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation* (EUT C 198, 27.6.2014, s. 1)

4.5.2	Ytterligare villkor för individuellt stöd	39
4.6	Otillbörliga negativa effekter på handel och konkurrens måste undvikas	40
4.6.1	Allmänna överväganden	40
4.6.2	Stödordningar	42
4.6.3	Ytterligare villkor för individuellt stöd	42
4.7	Insyn	44
5.	UTVÄRDERING	44
6.	ÖVERVAKNING OCH RAPPORTERING	45
7.	TILLÄMPNINGSPERIOD	45
8.	ÖVERSYN	45
	Bilaga I – Stödberättigande kostnader	46
	Bilaga II – Högsta tillåtna stödnivåer	47

INLEDNING

1. För att förhindra att statligt stöd snedvrider konkurrensen inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och påverkar handeln mellan EES-avtalets avtalsslutande parter (nedan kallade *avtalsparterna*) på ett sätt som strider mot det gemensamma intresset, fastställs i artikel 61.1 i EES-avtalet principen att statligt stöd är förbjudet. Enligt artikel 61.2 och 61.3 i EES-avtalet kan sådant stöd emellertid i vissa fall vara förenligt med det avtalet.
2. Att främja forskning, utveckling och innovation (nedan kallat FoUI) är ett viktigt EES-mål som fastställs i artiklarna i 1.2 f och 78 i EES-avtalet, där avtalsparterna uppmanas att samarbeta inom detta område ⁽²⁾. De huvudsakliga målen är att stärka den europeiska industrins vetenskapliga och tekniska grund och dess internationella konkurrenskraft.
3. Europeiska kommissionen (nedan kallad *kommissionen*) lyfter i sin Europa 2020-strategi ⁽³⁾ fram forskning och utveckling (nedan kallat FoU) som en viktig drivkraft för att nå målen om en smart och hållbar tillväxt för alla. I detta syfte har kommissionen fastställt ett överordnat mål enligt vilket 3 % av Europeiska unionens bruttonationalprodukt (BNP) ska investeras i FoU senast 2020. För att främja framsteg på området forskning, utveckling och innovation omfattar Europa 2020-strategin särskilt det nya flaggskeppsinitiativet "Innovationsunionen" ⁽⁴⁾, som ska förbättra de grundläggande villkoren och tillgången till finansiering för forskning och innovation så att innovativa idéer kan omvandlas till produkter och tjänster som skapar tillväxt och arbetstillfällen ⁽⁵⁾. I kommissionens meddelande om Europa 2020-strategin konstaterades att politiken för statligt stöd aktivt och på ett positivt sätt kan medverka till att målen uppnås genom snabba och stödjande initiativ för mer innovativ, effektivare och grönare teknik samtidigt som den underlättar tillgången till offentligt stöd för investeringar, riskkapital och finansiering för forskning och utveckling.

⁽²⁾ Forskning och utveckling utvecklas ytterligare i protokoll 31 till EES-avtalet. Mer information: <http://www.efta.int/eea/policy-areas/flanking-horizontal-policies/research-innovation>

⁽³⁾ Kommissionens meddelande *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla*, KOM(2010) 2020 slutlig, 3.3.2010.

⁽⁴⁾ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: *Flaggskeppsinitiativ i Europa 2020-strategin – Innovationsunionen*, KOM(2010) 546 slutlig, 6.10.2010.

⁽⁵⁾ De totala utgifterna för forskning och utveckling inom Europeiska unionen (varav ungefär 1/3 är offentliga och 2/3 privata) uppgick till 2,06 % av BNP 2012 och ökade med 0,24 procentenheter sedan 2005 (Eurostats statistik för huvudindikatorer: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators). Även om de privata utgifterna för forskning och utveckling som andel av BNP har ökat något sedan 2008 finns det stora skillnader mellan EU-medlemsstater, industrisektorer och enskilda aktörer (Europeiska kommissionen, *Research and Innovation performance in EU Member States and Associated Countries 2013*).

4. Det är allmänt accepterat att konkurrensutsatta marknader tenderar att åstadkomma effektiva resultat i fråga om priser, resultat och resursanvändning, om marknadsmisslyckanden föreligger ⁽⁶⁾. Statliga ingripanden kan förbättra marknadernas funktion och därmed bidra till smart och hållbar tillväxt för alla. I samband med FoUI kan marknadsmisslyckanden uppstå till exempel därför att marknadsaktörer vanligtvis inte tar hänsyn till de (positiva) externa effekterna för andra ekonomiska aktörer och därför bedriver FoUI-verksamhet på en alltför låg nivå ur samhällets synpunkt. På samma sätt kan FoUI-projekt lida av otillräcklig tillgång till finansiering (till följd av asymmetrisk information) eller av samordningsproblem mellan företag. Därför kan statligt stöd till FoUI vara förenligt med EES-avtalet om det kan förväntas lindra ett marknadsmisslyckande genom att främja genomförandet av ett viktigt projekt av gemensamt europeiskt intresse eller underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter, och den snedvridning av handel och konkurrens som följer strider inte mot det gemensamma intresset.
5. Stöd till FoUI berättigas främst på grundval av artikel 61.3 b och 61.3 c i EES-avtalet, enligt vilken Eftas övervakningsmyndighet (nedan kallad *myndigheten*) kan betrakta statligt stöd som förenligt med EES-avtalet när stödet är avsett att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse eller att underlätta utvecklingen av vissa näringsverksamheter, och när stödet inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.
6. I sitt meddelande om modernisering av det statliga stödet ⁽⁷⁾ tillkännagav kommissionen tre syften som ska eftersträvas med moderniseringen av kontrollen av det statliga stödet:
 - a) Främja en hållbar och smart tillväxt för alla på en konkurrensutsatt inre marknad.
 - b) Inrikta förhandsgranskningen på ärenden som mest påverkar den inre marknaden och samtidigt stärka samarbetet med medlemsstaterna vid tillämpningen av reglerna om statligt stöd.
 - c) Rationalisera reglerna och möjliggöra snabbare beslut.
7. Kommissionen efterlyste framför allt ett gemensamt tillvägagångssätt för översynen av de olika riktlinjerna och rambestämmelserna; ett synsätt baserat på att stärka den inre marknaden, öka effektiviteten i de offentliga utgifterna genom att se till att det statliga stödet bidrar mer till uppfyllandet av mål av gemensamt intresse samt att noggrannare kontrollera om stödet har en stimulans effekt, är begränsat till ett minimum och eventuellt har en negativ effekt på handel och konkurrens. Myndigheten stöder kommissionens moderniseringsinitiativ. De villkor för förenlighet som anges i dessa riktlinjer är baserade på denna gemensamma strategi.

1. TILLÄMPNINGSSOMRÅDE OCH DEFINITIONER

1.1 Tillämpningsområde

8. De principer som anges i dessa riktlinjer gäller statligt stöd till forskning, utveckling och innovation inom samtliga sektorer som omfattas av EES-avtalet. Därför gäller de inom de sektorer som omfattas av särskilda EES-regler om statligt stöd, om inte dessa särskilda regler föreskriver något annat.
9. Finansiering som förvaltas centralt av Europeiska unionens institutioner, byråer, gemensamma företag eller andra internationella organ som inte står under direkt eller indirekt kontroll av Eftastaterna ⁽⁸⁾ utgör inte statligt stöd.

⁽⁶⁾ Begreppet "marknadsmisslyckande" avser situationer i vilka marknader, när de fått sköta sig själva, sannolikt inte producerar effektiva resultat.

⁽⁷⁾ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *Modernisering av det statliga stödet i EU*, COM(2012) 209 final, 8.5.2012.

⁽⁸⁾ Exempelvis finansiering genom Horisont 2020 eller EU:s program för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag (Cosme). Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1291/2013 av den 11 december 2013 om inrättande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020) och om upphävande av beslut nr 1982/2006 (EUT L 347, 20.12.2013, s. 104) infördes som punkt 1 i protokoll 31 till EES-avtalet genom beslut 109/2014 av den 16 maj 2014 (ännu ej offentliggjort). Cosme är ett av de EU-program som man överväger eller planerar att införliva i EES-avtalet. Den fullständiga förteckningen över program som kan vara av intresse för EES-avtalet finns på <http://www.efta.int/eea/eu-programmes>.

Om sådan finansiering kombineras med statligt stöd beaktas endast det senare för att fastställa om tröskelvärdena för anmälan och de högsta tillåtna stödnivåerna iakttas eller om den ska underkastas en förenlighetsbedömning enligt dessa riktlinjer.

10. Stöd för FoUI till företag i svårigheter, definierade i myndighetens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter ⁽⁹⁾ jämte senare ändringar, omfattas inte av tillämpningsområdet för dessa riktlinjer.
11. När myndigheten bedömer FoUI som beviljats en stödmottagare som är föremål för ett betalningskrav på grund av ett tidigare beslut av myndigheten om att ett stöd är olagligt och oförenligt med EES-avtalet beaktar den det stödbelopp som återstår att återvinna ⁽¹⁰⁾.

1.2 Stödåtgärder som omfattas av dessa riktlinjer

12. Myndigheten har identifierat ett antal FoUI-åtgärder där statligt stöd på vissa villkor kan anses vara förenligt med EES-avtalet:
 - a) **stöd för FoU-projekt** om den del av projektet som erhåller stöd faller inom kategorierna grundforskning och tillämpad forskning, av vilka den senare kan delas in i industriell forskning och experimentell utveckling ⁽¹¹⁾. Sådant stöd är i första hand inriktat på det marknadsmisslyckande som avser positiva externa effekter (spridningseffekter i form av kunskap), men kan också avhjälpa ett marknadsmisslyckande som orsakas av bristfällig och asymmetrisk information eller (främst i samband med samarbetsprojekt) misslyckad samordning.
 - b) **stöd för genomförbarhetsstudier** som avser FoU-projekt, vilket syftar till att komma till rätta med ett marknadsmisslyckande som i huvudsak beror på bristfällig och asymmetrisk information.
 - c) **stöd till byggande och modernisering av forskningsinfrastrukturer**, huvudsakligen för att åtgärda ett marknadsmisslyckande som härrör från samordningsvärigheter. Forskningsinfrastrukturer av hög kvalitet behövs alltmer för banbrytande forskning eftersom de lockar till sig internationella begåvningar och är viktiga t.ex. för informations- och kommunikationsteknik och viktig möjliggörande teknik ⁽¹²⁾.
 - d) **stöd till innovation**, som är i första hand är inriktat på marknadsmisslyckanden som avser positiva externa effekter (spridningseffekter i form av kunskap), samordningsproblem och, i mindre utsträckning, asymmetrisk information. När det gäller små och medelstora företag kan sådant innovationsstöd ges för erhållande, validering och försvar av patent och andra immateriella tillgångar, för inhyrning av högkvalificerad personal och för att införskaffa innovationsrådgivningstjänster och innovationsstödjande tjänster. För att uppmuntra stora företag att samarbeta med små och medelstora företag inom processinnovation och organisationsinnovation kan stöd dessutom beviljas såväl små och medelstora företag som stora företag för de kostnader som de ådrar sig.
 - e) **stöd till innovationskluster**, som syftar till att åtgärda marknadsmisslyckanden som hänger samman med samordningsproblem som hämmar utvecklingen av kluster, eller som begränsar samspelet och kunskapsflödet inom och mellan kluster. Statligt stöd skulle kunna bidra till att lösa detta problem, för det första genom att stödja investeringar i öppen och delad infrastruktur för innovationskluster och för det andra genom att under en period av högst tio år stödja verksamheten i kluster för att främja samarbete, skapande av nätverk och lärande.

⁽⁹⁾ Stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter (EUT L 97, 15.4.2005, s. 41 och EES-supplement nr 18, 14.4.2005, s. 1), förlängt genom myndighetens beslut nr 438/12/KOL (EUT L 190, 11.7.2013, s. 91 och EES-supplement nr 40, 11.7.2013, s. 15).

⁽¹⁰⁾ Se de förenade målen T-244/93 och T-486/93, TWD Textilwerke Deggendorf GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission, REG 1995, s. II-02265.

⁽¹¹⁾ Myndigheten anser att det är värdefullt att bibehålla olika kategorier av FoU-verksamheter, oavsett det faktum att dessa verksamheter kanske följer en interaktiv innovationsmodell snarare än en linjär modell.

⁽¹²⁾ Viktig möjliggörande teknik definieras och identifieras i meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *En europeisk strategi för viktig möjliggörande teknik: mot tillväxt och jobb*, COM (2012) 341 final, 26.6.2012.

13. Eftastaterna ska anmäla stöd till FoUI enligt artikel 1.3 i del I av protokoll 3 till övervakningsavtalet, med undantag för åtgärder som uppfyller villkoren i en gruppundantagsförordning som införlivats i EES-avtalet.
14. Dessa riktlinjer anger förenlighetskriterierna för FoUI-stödordningar och individuellt stöd som omfattas av anmälningsskyldigheten och som ska bedömas på grundval av artikel 61.3 c i EES-avtalet ⁽¹³⁾.

1.3 Definitioner

15. I dessa riktlinjer gäller följande definitioner:

- a) **stöd för särskilda ändamål:** stöd som inte beviljas på grundval av en stödordning.
- b) **stöd:** varje åtgärd som uppfyller samtliga kriterier som anges i artikel 61.1 i EES-avtalet.
- c) **stödnivå:** stödbeloppet brutto uttryckt som en procentandel av de stödberättigande kostnaderna, före eventuella avdrag för skatter eller andra avgifter. Om stöd beviljas i någon annan form än bidrag är stödbeloppet lika med stödets bidragsekvivalent. Stöd som betalas ut i flera delar diskonteras till det värde det hade den dag det beviljades. Den ränta som ska användas för detta ändamål är den diskonteringsränta ⁽¹⁴⁾ som gällde den dag då stödet beviljades. Stödnivån beräknas per stödmottagare.
- d) **stödordning:** varje rättsakt på grundval av vilken individuellt stöd kan beviljas företag som i rättsakten definieras på ett allmänt och abstrakt sätt, utan att några ytterligare genomförandeåtgärder krävs, samt varje rättsakt på grundval av vilken stöd som inte är hänförligt till ett visst projekt kan beviljas ett eller flera företag.
- e) **tillämpad forskning:** industriell forskning, experimentell utveckling, eller någon kombination av dessa båda.
- f) **på normala marknadsmässiga villkor:** villkoren för transaktionen mellan avtalsparterna skiljer sig inte från de villkor som skulle föreskrivas mellan oberoende företag och innehåller inget inslag av samverkan. Varje transaktion som följer av ett öppet, transparent och icke-diskriminerande förfarande anses uppfylla principen om normala marknadsmässiga villkor.
- g) **dag då stödet beviljas:** den dag då stödmottagaren får laglig rätt till stödet enligt tillämplig nationell lagstiftning.
- h) **faktiskt samarbete:** samarbete mellan minst två oberoende parter för utbyte av kunskap eller teknik eller för att uppnå ett gemensamt mål baserat på arbetsdelning, varvid parterna gemensamt definierar räckvidden för samarbetsprojektet, bidrar till dess genomförande och delar dess risker och resultat. En eller flera parter kan stå för hela kostnaden för projektet och på så sätt befria andra parter från de ekonomiska riskerna med projektet. Kontraktsforskning och tillhandahållande av forskningstjänster betraktas inte som samarbetsformer.
- i) **exklusiv utveckling:** offentlig upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster som alla uteslutande är till nytta för den upphandlande myndigheten eller den upphandlande enheten, och som den kan använda i sin egen verksamhet på det villkoret att den ersätter dem fullständigt.

⁽¹³⁾ När det gäller statligt stöd för att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse, bl.a. FoUI-stöd, ska förenligheten med EES-avtalet bedömas på grundval av artikel 61.3 b i EES-avtalet. Myndigheten får tillhandahålla riktlinjer för bedömning av statliga stödåtgärder för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse som motsvarar kommissionens meddelande – Kriterier vid bedömningen av förenligheten med den inre marknaden hos statligt stöd för att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse (EUT C 188, 20.6.2014, s. 4).

⁽¹⁴⁾ Se myndighetens beslut om riktlinjer för referens- och diskonteringsräntor (EUT L 105, 21.4.2011, s. 32) och EES-supplement nr 23, 21.4.2011, s. 1).

- j) *experimentell utveckling*: att förvärva, kombinera, forma och använda befintliga vetenskapliga, tekniska, näringslivsmässiga eller andra relevanta kunskaper och färdigheter med syftet att utarbeta nya eller förbättrade produkter, processer eller tjänster. Detta kan också inbegripa t.ex. verksamheter som syftar till konceptuell definition, planering och dokumentation av nya produkter, processer eller tjänster. Experimentell utveckling kan inbegripa utformning av prototyper, demonstration, pilotarbete, testning och validering av nya eller förbättrade produkter, processer eller tjänster i miljöer som motsvarar realistiska driftsförhållanden, där det primära syftet är att göra ytterligare tekniska förbättringar på de produkter, processer eller tjänster som ännu inte är fasta. Detta kan omfatta utveckling av en kommersiellt användbar prototyp eller ett pilotarbete som med nödvändighet är den slutliga kommersiella produkten och som är alltför dyr att producera för att endast användas för demonstration och utvärdering. Experimentell utveckling inbegriper inte rutinmässiga eller återkommande ändringar av befintliga varor, produktionslinjer, tillverkningsprocesser, tjänster eller andra pågående verksamheter även om dessa ändringar kan innebära förbättringar.
- k) *genomförbarhetsstudie*: bedömning och analys av potentialen för ett projekt, i syfte att stödja beslutsprocessen genom att objektivt och rationellt avslöja projektets starka och svaga sidor och risker och möjligheter samt identifiera vilka resurser som krävs för att genomföra projektet och vilka utsikter det har att lyckas.
- l) *full tilldelning*: forskningsorganisationen, forskningsinfrastrukturen eller den offentliga upphandlaren åtnjuter fullständiga ekonomiska fördelar av immateriella rättigheter genom att den behåller rätten att använda dem utan begränsningar, särskilt äganderätten och licensrätten. Detta kan också vara fallet om forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen (respektive den offentliga upphandlaren) bestämmer sig för att ingå ytterligare kontrakt rörande dessa rättigheter, inklusive att licensiera dem till en samarbetspartner (respektive företag).
- m) *grundforskning*: experimentellt eller teoretiskt arbete som i första hand syftar till att förvärva ny kunskap om de bakomliggande orsakerna till fenomen och iakttagbara fakta, och som inte syftar till någon direkt kommersiell tillämpning eller användning.
- n) *bruttobidragsekvivalent*: stöbeloppet om det hade beviljats i form av ett bidrag, före eventuella avdrag för skatt eller andra avgifter.
- o) *högkvalificerad personal*: personal med en examen från eftergymnasial utbildning och minst fem års relevant yrkeserfarenhet vilket även kan omfatta doktorandstudier.
- p) *individuellt stöd*: stöd som beviljas ett visst företag och omfattar stöd för särskilda ändamål och stöd som beviljas på grundval av en stödordning.
- q) *industriell forskning*: planerad forskning eller kritisk analys, som syftar till att förvärva ny kunskap och nya färdigheter för att utveckla nya produkter, processer eller tjänster, eller för att markant förbättra befintliga produkter, processer eller tjänster. Detta inbegriper skapandet av komponenter som utgör delar av komplexa system, och kan inbegripa byggande av prototyper i en laboratoriemiljö eller i en miljö med simulerat gränssnitt till befintliga system och till pilotverksamhet, om detta är nödvändigt för den industriella forskningen, särskilt för allmän teknikvalidering.
- r) *innovationsrådgivningstjänster*: rådgivning, stöd och utbildning på områdena kunskapsöverföring, förvärv, skydd och utnyttjande av immateriella tillgångar samt användning av standarder och föreskrifter i vilka de ingår.
- s) *innovationskluster*: strukturer eller organiserade grupperingar av oberoende parter (t.ex. innovativa nystartade företag, små, medelstora och stora företag, forskningsinstitut, organisationer för kunskapsspridning, icke-vinstdrivande organisationer och andra relaterade ekonomiska aktörer) som är avsedda att stimulera innovativ verksamhet genom att främja intensiv samverkan, gemensam användning av utrustning och kunskapsutbyte och genom att bidra effektivt till kunskapsöverföring, nätverksbyggande, informationsspridning och samarbete mellan företagen och de andra organisationerna i klustret.
- t) *innovationsstödande tjänster*: tillhandahållande av kontorslokaler, databaser, bibliotek, marknadsundersökningar, laboratorier, kvalitetsmärkning, testning och certifiering i syfte att utveckla mer effektiva produkter, processer eller tjänster.

- u) *immateriella tillgångar*: som saknar fysisk eller finansiell gestaltning, t.ex. patent, licenser, know-how eller andra immateriella rättigheter.
- v) *kunskapsöverföring*: alla processer som har till syfte att inhämta, samla och dela med sig av uttalad och underförstådd kunskap, inbegripet färdigheter och kompetens inom både ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet, exempelvis forskningssamarbete, konsultverksamhet, licensiering, skapande av spin off-effekter, offentliggörande och rörlighet för forskare och annan personal som deltar i dessa verksamheter. Förutom vetenskaplig och teknisk kunskap omfattar överföringen även andra typer av kunskap, t.ex. kunskap om användningen av standarder och föreskrifter i vilka de ingår och om villkor för verkliga operativa miljöer och metoder för organisatorisk innovation samt förvaltning av kunskap när det gäller att identifiera, förvärva, skydda, försvara och utnyttja immateriella tillgångar.
- w) *stora företag*: företag som inte omfattas av definitionen på små och medelstora företag.
- x) *merkostnader netto*: skillnaden mellan de förväntade nettonuvärdena av det projekt eller den verksamhet som understöds samt en lönsam kontrafaktisk investering som stödmottagaren skulle ha genomfört i avsaknad av stöd.
- y) *organisationsinnovation*: genomförande av en ny organisationsmetod i ett företags affärsmetoder, arbetsplatsorganisation eller förbindelser utåt, men inte ändringar som baseras på organisationsmetoder som redan används inom företaget, ändrad ledningsstrategi, sammanslagningar och förvärv, upphörande med en process, allmänt utbyte eller utvidgning av kapitalet, förändringar som uteslutande beror på ändrade faktorpriser, anpassning, regelbundna säsonganpassningar eller andra cykliska anpassningar samt handel med nya eller väsentligt förbättrade produkter.
- z) *personalkostnader*: kostnader för forskare, tekniker och annan stödpersonal i den omfattning som de arbetar med det relevanta forskningsprojektet eller den relevanta forskningsverksamheten.
- aa) *förkommersiell upphandling*: offentlig upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster om den upphandlande myndigheten eller den upphandlande enheten inte förbehåller sig själv alla resultat och fördelar med avtalet i avsikt att använda dem i sin egen verksamhet utan delar dem med tjänsteleverantörerna på marknadsvillkor. Avtalet, vars syfte faller inom en eller flera kategorier av forskning och utveckling som definieras i dessa riktlinjer, ska ha begränsad varaktighet och kan omfatta utveckling av prototyper eller begränsade volymer av första produkter eller tjänster i form av en testserie. Inköp av kommersiella volymer av produkter eller tjänster får inte vara föremål för samma avtal.
- bb) *processinnovation*: genomförande av en ny eller väsentligt förbättrad produktions- eller framtagningsslagmetod (inklusive betydande förändringar av teknik, utrustning eller programvara), exklusive små förändringar eller förbättringar, förbättrade produktions- eller tjänstemöjligheter genom att tillverknings- eller logistiksystem införs som i hög grad liknar dem som redan används, upphörande med en process, allmänt utbyte eller utvidgning av kapitalet, förändringar som uteslutande beror på ändrade faktorpriser, anpassning, regelbundna säsonganpassningar eller andra cykliska anpassningar samt handel med nya eller väsentligt förbättrade produkter.
- cc) *FoU-projekt*: ett projekt som omfattar verksamheter som spänner över en eller flera kategorier av forskning och utveckling som definieras i dessa riktlinjer och som är avsedd att fullgöra en odelbar uppgift av ekonomisk, vetenskaplig eller teknisk karaktär med tydligt fastställda mål. Ett FoU-projekt kan bestå av flera arbetsblock, verksamheter eller tjänster, och omfattar tydliga mål och verksamheter som ska genomföras för att uppnå dessa mål (inklusive deras förväntade kostnader), och konkreta resultat för att identifiera resultaten av dessa verksamheter och jämföra dem med de aktuella målen. När två eller flera forsknings- och utvecklingsprojekt inte klart går att skilja från varandra och särskilt när de enskilt betraktade saknar utsikter till teknisk framgång betraktas de som ett enda projekt.
- dd) *förskott med återbetalningsskyldighet*: ett lån för ett projekt, som utbetalas i en eller flera omgångar och där villkoren för återbetalning beror på resultatet av projektet.

- ee) *organisation för forskning och kunskapspridning eller forskningsorganisation*: en enhet (till exempel universitet eller forskningsinstitut, tekniköverföringsorgan, innovationsmäklare, forskningsinriktade fysiska eller virtuella samarbetsenheter), oberoende av dess rättsliga status (dvs. om de omfattas av offentligrättslig eller privaträttslig lagstiftning) eller finansieringssätt, vars främsta syfte är att bedriva oberoende grundforskning, industriell forskning eller experimentell utveckling, eller att sprida resultaten av sådan verksamhet genom undervisning, offentliggörande eller kunskapsöverföring. Om en sådan enhet också bedriver ekonomisk verksamhet ska finansieringen, kostnaderna och intäkterna av denna ekonomiska verksamhet redovisas separat. Företag som kan utöva ett avgörande inflytande på en sådan enhet, till exempel i egenskap av aktieägare eller medlemmar, får inte ha något företräde till de resultat den uppnår.
- ff) *forskningsinfrastruktur*: anläggningar, resurser och därmed sammanhängande tjänster som forskarsamhället använder för att genomföra forskning inom sina respektive områden; denna definition omfattar vetenskaplig utrustning eller uppsättningar instrument, kunskapsbaserade resurser som samlingar, arkiv och strukturerad vetenskaplig information, IKT-infrastrukturer såsom nät, datorutrustning, programvara och kommunikationsverktyg samt alla andra unika enheter som är nödvändiga för att bedriva forskning. Dessa infrastrukturer kan finnas på enda plats eller vara utspridda (dvs. utgöra ett organiserat resursnätverk) ⁽¹⁵⁾.
- gg) *inhyrning*: en stödmottagares tillfälliga anställning av personal för en begränsad period, varefter personalen har rätt att gå tillbaka till sin tidigare arbetsgivare.
- hh) *små och medelstora företag* eller *SMF, små företag och medelstora företag*: företag som uppfyller kriterierna i myndighetens definition av mikroföretag samt små och medelstora företag ⁽¹⁶⁾.
- ii) *inledande av arbeten eller inledande av projektet*: antingen inledningen av FoUI-verksamheten eller det första avtalet mellan stödmottagaren och uppdragstagarna om att genomföra projektet, beroende på vilket som inträffar först. Förberedande arbeten såsom att erhålla tillstånd och utföra genomförbarhetsstudier betraktas inte som inledande av arbeten.
- jj) *anläggningstillgångar*: tillgångar i form av mark, byggnader och anläggningar, maskiner och inventarier.

2. STATLIGT STÖD I DEN MENING SOM AVSES I ARTIKEL 61.1 I EES-AVTALET

16. Varje åtgärd som uppfyller kriterierna i artikel 61.1 i EES-avtalet utgör generellt sett statligt stöd. Myndigheten klargör i detta avsnitt hur den uppfattar begreppet statligt stöd i situationer som ofta uppkommer på FoUI-området, utan att det påverkar den tolkning som görs av Europeiska unionens domstol och Efta-domstolen.

2.1 Forskningsinstitut, organisationer för kunskapspridning och forskningsinfrastrukturer som mottagare av statligt stöd

17. Forskningsinstitut och organisationer för kunskapspridning ("forskningsorganisationer") och forskningsinfrastrukturer är mottagare av statligt stöd om deras offentliga finansiering uppfyller samtliga villkor i artikel 61.1 i EES-avtalet. I enlighet med rättspraxis från Europeiska unionens domstol och Efta-domstolen måste stödmottagaren kunna klassificeras som företag, men denna klassificering är inte beroende av stödmottagarens rättsliga status, det vill säga om den omfattas av offentligrättslig eller privaträttslig lagstiftning, eller dess ekonomiska karaktär, det vill säga om syftet är att gå med vinst eller inte. Den avgörande faktorn för denna klassificering är i stället om stödmottagaren bedriver ekonomisk verksamhet som består av att erbjuda produkter eller tjänster på en given marknad ⁽¹⁷⁾.

2.1.1 Offentlig finansiering av icke-ekonomisk verksamhet

18. Om en och samma enhet bedriver verksamheter av såväl ekonomisk som icke-ekonomisk art ska den offentliga finansieringen av de icke-ekonomiska verksamheterna inte omfattas av artikel 61.1 i EES-avtalet, under

⁽¹⁵⁾ Se artikel 2 a i rådets förordning (EG) nr 723/2009 av den 25 juni 2009 om gemenskapens rättsliga ram för ett konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur (Eric), EUT L 206, 8.8.2009, s. 1.

⁽¹⁶⁾ Definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (EUT L 36, 5.2.2009, s. 62 och EES-supplement nr 6, 5.2.2009, s. 1).

⁽¹⁷⁾ Domstolens domar i mål C-118/85, kommissionen mot Italien, REG 1987, s. 2599, punkt 7, mål C-35/96, kommissionen mot Italien, REG 1998, s. I-3851, punkt 36 och mål C-309/99, Wouters, REG 2002, s. I-1577, punkt 46.

förutsättning att de två typerna av verksamheter och kostnader, finansiering och intäkter från dessa klart kan skiljas från varandra så att korssubventionering av den ekonomiska verksamheten faktiskt kan undvikas. Bevis på korrekt kostnadsfördelning, finansiering och intäkter kan läggas fram i den berörda enhetens årsredovisning.

19. Myndigheten anser att följande verksamheter i regel är av icke-ekonomisk art:

a) När det gäller forskningsorganisationers och forskningsinfrastrukturers huvudsakliga verksamhet, särskilt följande:

- Utbildning för fler och bättre kvalificerade anställda. I linje med rättspraxis⁽¹⁸⁾ och myndighetens och kommissionens beslutspraxis⁽¹⁹⁾, och såsom förklaras i myndighetens meddelanden om statligt stöd⁽²⁰⁾, betraktas allmän utbildning som anordnas inom ett nationellt utbildningssystem som främst eller uteslutande finansieras av staten och övervakas av staten som icke-ekonomisk verksamhet⁽²¹⁾.
- Oberoende FoU för ökad kunskap och förståelse, även forskningssamverkan, där forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen bedriver ett effektivt samarbete⁽²²⁾.
- Omfattande spridning av forskningsresultat på icke-exklusiva och icke-diskriminerande villkor, till exempel genom undervisning, fritt tillgängliga databaser, öppna publikationer eller öppna programvara.

b) Verksamheter i form av kunskapsöverföring, om de utförs av en forskningsorganisation eller forskningsinfrastruktur (inklusive avdelningar inom eller dotterbolag till dessa) eller tillsammans med eller för andra sådana enheter, och om alla inkomster från dessa verksamheter återinvesteras i forskningsorganisationens eller forskningsinfrastrukturens huvudsakliga verksamhet. Den icke-ekonomiska karaktären av dessa verksamheter blir inte lidande av att tillhandahållandet av motsvarande tjänster läggs ut till tredje part genom öppna anbudsförfaranden.

20. Om en forskningsorganisation eller forskningsinfrastruktur används för både ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet omfattas offentlig finansiering av regler om statligt stöd endast i den mån den täcker kostnader som hänger samman med den ekonomiska verksamheten⁽²³⁾. Om forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen nästan enbart används för icke-ekonomisk verksamhet kan dess finansiering helt och hållet falla utanför tillämpningsområdet för reglerna om statligt stöd, förutsatt att den ekonomiska verksamheten är rent underordnad, det vill säga motsvarar en verksamhet som är direkt relaterad till och nödvändig för forskningsorganisationens eller forskningsinfrastrukturens drift eller har ett naturligt samband med dess viktigaste icke-ekonomiska användning, samt om den har ett begränsat omfång. Vid tillämpningen av dessa riktlinjer kommer myndigheten att anse att detta är fallet om den ekonomiska verksamheten konsumerar exakt samma insatsvaror (såsom material, utrustning, arbetskraft och anläggningstillgångar) som den icke-ekonomiska verksamheten och den kapacitet som varje år anslås för sådan ekonomisk verksamhet inte överstiger 20 % av den berörda enhetens totala årskapacitet.

2.1.2 Offentlig finansiering av ekonomisk verksamhet

21. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 20 gäller att om forskningsorganisationer eller forskningsinfrastruktur används för att bedriva ekonomisk verksamhet, till exempel uthyrning av utrustning eller laboratorier till företag, tillhandahållande av tjänster till företag eller bedrivande av kontraktsforskning, betraktas offentlig finansiering av denna ekonomiska verksamhet i allmänhet som statligt stöd.

⁽¹⁸⁾ Domstolens domar i mål C-263/86, Humble och Edel, REG 1988, s. I- 5365, punkterna 9–10 och 15–18; mål C-109/92, Wirth, REG 1993, s. I-06447, punkt 15, och Efta-domstolens dom av den 21 februari 2008 i mål E-5/07, Private Barnehagers Landsforbund, Efta Ct. Rep [2008] s. 62.

⁽¹⁹⁾ Se t.ex. ärendena NN54/2006, Prerov logistics College, och N 343/2008, *Individual aid to the College of Nyíregyháza for the development of the Partium Knowledge Centre*.

⁽²⁰⁾ Se punkterna 26–29 i riktlinjerna om tillämpningen av reglerna om statligt stöd på ersättning för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (EUT L 161, 13.6.2013, s. 12 och EES Supplement nr 34, 13.6.2013, s. 1).

⁽²¹⁾ Personalutbildning i den mening som avses i reglerna om statligt stöd till utbildning betraktas inte som icke-ekonomisk huvudsaklig verksamhet som bedrivs av forskningsorganisationer.

⁽²²⁾ Tillhandahållande av FoU-tjänster och FoU som bedrivs på uppdrag av företag betraktas inte som oberoende forskning och utveckling.

⁽²³⁾ Om en forskningsorganisation eller forskningsinfrastruktur är både offentligt och privat finansierad kommer myndigheten att anse att detta är fallet om den offentliga finansiering som anslagits för den berörda enheten för en viss redovisningsperiod överstiger kostnaderna för den icke-ekonomiska verksamheten under denna period.

22. Myndigheten anser dock inte att forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen är mottagare av statligt stöd om den endast agerar som mellanhand som till de slutliga mottagarna vidarebefordrar hela den offentliga finansieringen och eventuella fördelar som förvärvats genom sådan finansiering. Detta är vanligtvis fallet om
- Både den offentliga finansieringen och eventuella fördelar som förvärvats genom sådan finansiering kan mätas och påvisas och det finns en lämplig mekanism som garanterar att de helt och hållet förs över till de slutliga mottagarna, t.ex. genom lägre priser.
 - Ingen ytterligare fördel beviljas mellanhanden därför att denna antingen väljs ut genom ett öppet anbudsförfarande eller därför att den offentliga finansieringen är tillgänglig för alla enheter som uppfyller de nödvändiga objektiva villkoren, så att kunder i egenskap av slutmottagare har rätt att förvärva motsvarande tjänster från alla relevanta mellanhänder.
23. Om villkoren i punkt 22 är uppfyllda gäller reglerna för statligt stöd på slutmottagarnivå.

2.2 Indirekt statligt stöd till företag genom offentligt finansierade forskningsinstitut, organisationer för kunskapspridning och forskningsinfrastrukturer

24. Frågan om och på vilka villkor företag får en fördel i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet när det rör sig om kontraktsforskning eller forskningstjänster som tillhandahålls av en forskningsorganisation eller forskningsinfrastruktur, samt i fall av samarbete med en forskningsorganisation eller forskningsinfrastruktur, måste besvaras utifrån de allmänna principerna för statligt stöd. I detta syfte kan det framför allt bli nödvändigt att fastställa om forskningsorganisationens eller forskningsinfrastrukturens agerande kan tillskrivas staten ⁽²⁴⁾.

2.2.1 Forskning på uppdrag av företag (kontraktsforskning eller forskningstjänster)

25. Om en forskningsorganisation eller forskningsinfrastruktur används för att bedriva kontraktsforskning eller tillhandahålla ett företag en forskningstjänst, varvid företaget i regel fastställer villkoren i kontraktet, äger resultaten av forskningsverksamheten och bär risken för ett misslyckande, förs vanligtvis inget statligt stöd över på det berörda företaget om forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen får en tillräcklig ersättning för sina tjänster, särskilt om ett av följande villkor är uppfyllt:
- Forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen tillhandahåller sin tjänst eller sin kontraktsforskning till marknadspris ⁽²⁵⁾, eller
 - om det inte finns något marknadspris tillhandahåller forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen sin forskningstjänst eller sin kontraktsforskning till ett pris som
 - återspeglar den fulla kostnaden för tjänsten och i regel omfattar en marginal som fastställts med hänvisning till de marginaler som vanligen tillämpas av företaget som är verksamma inom den berörda sektorn, eller
 - är resultatet av förhandlingar på affärsmässiga villkor där forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen, i egenskap av tjänsteleverantör, förhandlar för att när kontraktet ingås få ut största möjliga ekonomiska nytta och täcka åtminstone sina marginalkostnader.
26. Om äganderätten eller tillträdet till immateriella rättigheter förblir hos forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen får deras marknadsvärde dras av från det pris som ska betalas för de berörda tjänsterna.

⁽²⁴⁾ Se domstolens dom i mål C-482/99, Frankrike mot kommissionen, REG 2002, s. I-4397, punkt 24.

⁽²⁵⁾ Om forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen tillhandahåller en specifik forskningstjänst eller bedriver kontraktsforskning för första gången på uppdrag av ett visst företag, på försöksbasis och under en klart begränsad tid, betraktar myndigheten vanligen det pris som tas ut som ett marknadspris, under förutsättning att forskningstjänsten eller kontraktsforskningen är unik och det kan påvisas att det inte finns någon marknad för den.

2.2.2 Samarbete med företag

27. Ett projekt anses genomföras genom ett effektivt samarbete om minst två oberoende parter strävar mot ett gemensamt mål baserat på arbetsfördelning och gemensamt fastställer dess tillämpningsområde, deltar i dess utformning, bidrar till dess genomförande och delar de finansiella, tekniska, vetenskapliga och andra riskerna samt resultaten av projektet. En eller flera parter kan stå för hela kostnaden för projektet och på så sätt befria andra parter från de ekonomiska riskerna med projektet. Villkoren för ett samarbetsprojekt, särskilt när det gäller bidrag till dess kostnader, delning av risker och resultat, spridning av resultat samt tillgång till och regler för fördelning av immateriella rättigheter, måste fastställas innan projektet inleds ⁽²⁶⁾. Kontraktsforskning och tillhandahållande av forskningstjänster betraktas inte som samarbetsformer.
28. Om samarbetsprojekt utförs gemensamt av företag, forskningsorganisationer eller forskningsinfrastrukturer anser myndigheten att inget indirekt statligt stöd ges till de deltagande företagen via dessa enheter till följd av gynnsamma samarbetsvillkor, om ett av följande villkor är uppfyllt:
- a) De deltagande företagen står för hela kostnaden för projektet.
 - b) De resultat av samarbetet som inte ger upphov till immateriella rättigheter får spridas och eventuella immateriella rättigheter som är ett resultat av den verksamhet som forskningsorganisationer eller forskningsinfrastrukturer bedriver tillfaller helt och hållet dessa företag.
 - c) Eventuella immateriella rättigheter som projektet ger upphov till och relaterade tillträdesrättigheter tilldelas de olika samarbetsparterna på ett sätt som korrekt motsvarar deras arbetsblock, bidrag och respektive intressen.
 - d) Forskningsorganisationerna eller forskningsinfrastrukturerna får en ersättning som motsvarar marknadspriset för de immateriella rättigheter som är ett resultat av deras verksamhet och som förs över på de deltagande företagen. Det absoluta värdet på eventuella bidrag, såväl finansiella som icke-finansiella, från de deltagande företagen till kostnaderna för forskningsorganisationernas eller forskningsinfrastrukturernas verksamhet som resulterade i de berörda immateriella rättigheterna får dras av från den ersättningen.
29. Vid tillämpningen av punkt 28 d kommer myndigheten att ta hänsyn till att ersättningen motsvarar marknadspriset om den gör det möjligt för de berörda forskningsorganisationerna eller forskningsinfrastrukturerna att dra full ekonomisk nytta av dessa rättigheter, om ett av följande villkor är uppfyllt:
- a) Ersättningsbeloppet har fastställts genom ett öppet, transparent och diskrimineringsfritt konkurrensutsatt försäljningsförfarande, eller
 - b) en oberoende expertvärdering bekräftar att ersättningsbeloppet minst motsvarar marknadspriset, eller
 - c) forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen i egenskap av säljare kan visa att den faktiskt förhandlat fram ersättningen på marknadsmässiga villkor för att uppnå maximala ekonomiska fördelar vid tidpunkten för ingåendet av kontraktet med hänsyn tagen till dess lagstadgade syften, eller
 - d) i fall där samarbetsavtalet ger det samarbetande företaget förhandsrätt vad gäller immateriella rättigheter som genereras av de samarbetande forskningsorganisationerna eller forskningsinfrastrukturerna, om dessa enheter har ömsesidig rätt att begära in ekonomiskt fördelaktigare anbud från tredje parter så att det samarbetande företaget måste anpassa sitt anbud till detta.
30. Om inget av villkoren i punkt 28 är uppfyllt kommer det fullständiga värdet på forskningsorganisationernas eller forskningsinfrastrukturernas bidrag till projektet att betraktas som en fördel för de samarbetande företagen, vilken omfattas av reglerna för statligt stöd.

⁽²⁶⁾ Detta omfattar inte konkreta avtal om marknadsvärdet av resulterande immateriella rättigheter och värdet av bidrag till projektet.

2.3 Offentlig upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster

31. Offentliga upphandlare kan upphandla forsknings- och utvecklingstjänster från företag både genom exklusiv utveckling och förkommersiell upphandling ⁽²⁷⁾.
32. Så länge som ett öppet anbuds förfarande för upphandling genomförs i enlighet med de tillämpliga direktiven ⁽²⁸⁾ anser myndigheten i allmänhet att inget statligt stöd i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet beviljas de företag som levererar de relevanta tjänsterna ⁽²⁹⁾.
33. I övriga fall, även när det gäller förkommersiell upphandling, kommer myndigheten att anse att inget statligt stöd ges till företag om det pris som betalas för de berörda tjänsterna till fullo återspeglar marknadsvärdet på de fördelar som den offentliga upphandlaren får och de risker som tas av de deltagande företagen, särskilt om samtliga följande villkor är uppfyllda:
- a) Urvalsförfarandet är öppet, transparent och diskrimineringsfritt och baserat på objektiva urvals- och tilldelningskriterier som anges på förhand före anbuds förfarandet.
 - b) De planerade avtalsarrangemangen, med beskrivning av parternas samtliga rättigheter och skyldigheter, även när det gäller immateriella rättigheter, görs tillgängliga för samtliga berörda anbudsgivare på förhand före anbuds förfarandet.
 - c) Upphandlingen ger inte någon av de deltagande leverantörerna någon förmånsbehandling när det gäller leverans av kommersiella volymer av de slutliga produkterna eller tjänsterna till en offentlig upphandlare i den berörda Eftastaten ⁽³⁰⁾.
 - d) Ett av följande villkor uppfylls:
 - Alla resultat som inte ger upphov till immateriella rättigheter får spridas fritt, t.ex. genom offentliggörande, undervisning eller bidrag till standardiseringsorganen på ett sätt som gör det möjligt för andra företag att återge dem, och eventuella immateriella rättigheter tillfaller helt och hållet den offentliga upphandlaren, eller
 - varje tjänsteleverantör som tilldelas resultat som ger upphov till immateriella rättigheter är skyldig att ge den offentliga upphandlaren obegränsad tillgång till dessa resultat avgiftsfritt, och att bevilja tillträde för tredje part, till exempel i form av icke-exklusiva licenser, på marknadsvillkor.
34. Om villkoren i punkt 33 inte är uppfyllda får Eftastaterna använda sig av en individuell bedömning av villkoren i kontraktet mellan den offentliga upphandlaren och företaget, utan att det påverkar den allmänna skyldigheten att anmäla FoUI-stöd i enlighet med artikel 1.3 i del I av protokoll 3 till övervakningsavtalet.

⁽²⁷⁾ Se följande meddelande jämte åtföljande arbetsdokument – Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *Förkommersiell upphandling: att driva på innovation för att få offentliga tjänster av hög kvalitet i Europa*, KOM(2007) 799 slutlig, 14.12.2007.

⁽²⁸⁾ Se artikel 27 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling, ännu inte införlivad i EES-avtalet, och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (EUT L 94, 28.3.2014, s. 65), införlivad som punkt 2 i bilaga XVI (Offentlig upphandling) till EES-avtalet genom gemensamma EES-kommitténs beslut nr 68/2006 av den 2 juni 2006 (EUT L 245, 7.9.2006, s. 22 och EES-supplement nr 44, 7.9.2006, s. 18) och artikel 45 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU av den 26 februari 2014 om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (ännu inte införlivad med EES-avtalet) och om upphävande av direktiv 2004/17/EG (EUT L 94, 28.3.2014, s. 243), införlivad som punkt 4 i bilaga XVI (Offentlig upphandling) till EES-avtalet genom gemensamma EES-kommitténs beslut nr 68/2006 av den 2 juni 2006 (EUT L 245, 7.9.2006, s. 22 och EES-supplement nr 44, 7.9.2006, s. 18). Också i samband med ett selektivt förfarande i den mening som avses i artikel 28 i direktiv 2014/24/EU respektive artikel 46 i direktiv 2014/25/EU kommer myndigheten att anse att inget statligt stöd ges till företag, om inte intresserade tjänsteleverantörer hindras från att lämna anbud utan giltiga skäl.

⁽²⁹⁾ Detta är också fallet om offentliga upphandlare upphandlar innovativa lösningar som är resultatet av en tidigare FoU-upphandling, eller icke FoU-relaterade produkter och tjänster som ska levereras med en prestandanivå som kräver en produkt-, process- eller organisationsinnovation.

⁽³⁰⁾ Utan att det påverkar tillämpningen av förfaranden som omfattar både utveckling och efterföljande köp av unika eller specialiserade produkter eller tjänster.

3. GEMENSAMMA BEDÖMNINGSPRINCIPER

35. När myndigheten bedömer om en anmäld stödåtgärd kan anses vara förenlig med EES-avtalet analyserar den vanligtvis om stödåtgärdens utformning garanterar att stödets positiva effekt när det gäller att nå ett mål av gemensamt intresse är större än dess negativa effekter på handel och konkurrens.
36. I sitt meddelande av den 8 maj 2012 om modernisering av det statliga stödet efterlyste kommissionen gemensamma principer för bedömningen av stödåtgärders förenlighet med den inre marknaden. Myndigheten erkänner dessa gemensamma principer och anser att en stödåtgärd är förenlig med EES-avtalet endast om den uppfyller vart och ett av följande kriterier:
- a) *bidrag till ett väl avgränsat mål av gemensamt intresse*: En statlig stödåtgärd måste syfta till att uppnå ett mål av gemensamt intresse i enlighet med artikel 61.3 i EES-avtalet (avsnitt 4.1).
 - b) *behov av statligt ingripande*: En statlig stödåtgärd måste vara inriktad på en situation där stödet kan åstadkomma en konkret förbättring som marknaden inte klarar på egen hand, till exempel genom att åtgärda ett marknadsmisslyckande eller lösa ett rättvise- eller sammanhållningsproblem (avsnitt 4.2).
 - c) *stödåtgärdens lämplighet*: Den föreslagna stödåtgärden ska vara ett lämpligt policyinstrument med hänsyn till målet av gemensamt intresse (avsnitt 4.3).
 - d) *stimulansseffekt*: Stödet måste ändra företagets beteende på ett sådant sätt att de inleder ytterligare verksamhet som de inte skulle bedriva eller som de skulle bedriva endast i begränsad utsträckning eller på ett annat sätt eller på en annan plats (avsnitt 4.4).
 - e) *stödet proportionalitet (begränsning av stödet till ett minimum)*: Stödbeloppet och stödnivån måste begränsas till det minimum som krävs för att uppmuntra de berörda företagen till ytterligare investeringar eller aktivitet (avsnitt 4.5).
 - f) *undvikande av otillbörliga negativa effekter på konkurrens och handel mellan avtalsparterna*: De negativa effekterna av stödet måste vara tillräckligt begränsade, så att effekten av åtgärden blir övervägande positiv (avsnitt 4.6).
 - g) *överblickbart stöd*: Eftastaterna, myndigheten, ekonomiska aktörer och allmänheten ska lätt ha tillgång till alla relevanta handlingar och till relevant information om det stöd som beviljas inom ramen för detta (avsnitt 4.7).
37. Resultatet totalt sett för vissa kategorier av stödordningar kan dessutom bli föremål för ett krav på efterhandsutvärdering enligt avsnitt 5. I sådana fall kan myndigheten begränsa stödordningarnas giltighetstid (vanligtvis till fyra år eller mindre) med möjlighet att förlänga dem senare genom en ny anmälan.
38. Om en statlig stödåtgärd eller de villkor som är förbundna med den (inbegripet finansieringsmetoden när denna utgör en integrerad del av stödåtgärden) medför en icke särskiljbar överträdelse av EES-avtalet kan stödet inte förklaras förenligt med EES-avtalet ⁽³¹⁾.
39. När det gäller att bedöma förenligheten av individuellt stöd med EES-avtalet kommer myndigheten att ta hänsyn till förfaranden rörande överträdelse av artikel 53 eller 54 i EES-avtalet som kan gälla stödmottagaren och som kan vara relevanta för myndighetens bedömning enligt artikel 61.3 i EES-avtalet ⁽³²⁾.

4. BEDÖMNING AV FOUI-STÖDS FÖRENLIGHET MED EES-AVTALET

40. Statligt stöd för FoUI kan förklaras förenligt med EES-avtalet i den mening som avses i artikel 61.3 c i EES-avtalet, om det på grundval av de gemensamma bedömningsprinciperna i avsnitt 3 leder till ökad FoUI-verksamhet utan att handelsvillkoren påverkas negativt på ett sätt som strider mot det gemensamma intresset.

⁽³¹⁾ Se t.ex. domstolens dom i målen C-156/98, Tyskland mot kommissionen, REG 2000, s. I-6857, punkt 78 och C-333/07, Régie Networks mot Rhone Alpes Bourgogne, REG 2008, s. I-10807, punkterna 94–116.

⁽³²⁾ Se domstolens dom i mål C-225/91, Matra mot kommissionen, REG 1993, s. I-3203, punkt 42.

41. I detta avsnitt klargör myndigheten hur den kommer att tillämpa dessa gemensamma bedömningsprinciper och fastställer, i förekommande fall, särskilda villkor för stödordningar och nya villkor för individuellt stöd som omfattas av anmälningsskyldigheten ⁽³³⁾.

4.1 Bidrag till ett väl avgränsat mål av gemensamt intresse

4.1.1 Allmänna villkor

42. Det övergripande syftet med stöd till FoUI är att främja forskning, utveckling och innovation i EES. Stöd till FoUI bör bidra till att målen i Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla uppnås.
43. Eftastater som överväger att bevilja statligt stöd för FoUI ska exakt ange det mål som eftersträvas och särskilt redogöra för hur åtgärden är avsedd att främja FoUI.
44. När det gäller stödordningar som omfattas av anmälningsskyldigheten ser myndigheten positivt på stödåtgärder som utgör en oskiljaktig del av ett program eller en handlingsplan som på ett mångsidigt sätt ska främja FoUI eller smarta specialiseringsstrategier, och som underbyggs av rigorösa utvärderingar av tidigare liknande stödåtgärder som visar deras effektivitet.
45. När det gäller statligt stöd som beviljas för projekt eller verksamheter som också finansieras av ett unionsprogram som införlivats i EES-avtalet ⁽³⁴⁾ kommer myndigheten att anse att bidraget till ett väl avgränsat mål av gemensamt intresse har kunnat fastställas.

4.1.2 Ytterligare villkor för individuellt stöd

46. För att visa att individuellt stöd som omfattas av anmälningsskyldigheten (*anmälningsskyldigt individuellt stöd*) bidrar till att öka FoUI-verksamheten får Eftastaterna använda följande indikatorer tillsammans med andra relevanta kvantitativa eller kvalitativa faktorer:
- a) *Ökad projektstorlek*: Ökade totala projektkostnader (utan att stödmottagaren minskar sina utgifter jämfört med en situation utan stöd); ökat antal personer som är sysselsatta inom FoUI.
 - b) *Ökad omfattning*: Ett ökat antal förväntade resultat av projektet. En högre ambitionsnivå för projektet, belagd av ett större antal berörda parter, en större sannolikhet för ett vetenskapligt eller tekniskt genombrott eller en större risk för misslyckande (särskilt kopplat till projektets långsiktiga natur och osäkerheten kring dess resultat).
 - c) *Ökad snabbhet*: Det krävs mindre tid att slutföra projektet jämfört med att slutföra det utan stöd.
 - d) *Ökade totala utgifter*: Ökning av stödmottagarens totala utgifter för FoUI, absolut sett eller som andel av den totala omsättningen; ändring av den anslagna budgeten för projektet (utan motsvarande budgetminskning för andra projekt).
47. För att kunna fastställa att ett stöd ökar FoUI-verksamheten inom EES beaktar myndigheten inte endast nettoökningen av den FoUI som företaget bedriver, utan också stödets bidrag till ökningen av utgifterna för FoUI totalt sett inom den berörda sektorn samt förbättringen av EES position när det gäller FoUI i ett internationellt sammanhang. Myndigheten ställer sig positiv till stödåtgärder för vilka en offentligt tillgänglig efterhandsutvärdering av åtgärdernas bidrag till det gemensamma intresset är planerad.

⁽³³⁾ De villkor för förenlighet som föreskrivs i en gruppundantagsförordning förblir fullt tillämpliga på alla andra fall av individuellt stöd, även sådant stöd som beviljas på grundval av en stödordning som omfattas av anmälningsskyldigheten.

⁽³⁴⁾ Se fotnot 7.

4.2 Behov av statligt ingripande

4.2.1 Allmänna villkor

48. Såsom förklaras i avsnitt 3 kan statligt stöd bli nödvändigt för att öka FoUI-verksamheten i EES i en situation där marknaden inte på egen hand klarar av att nå ett optimalt resultat. För att bedöma om statligt stöd är ett effektivt sätt att nå målet av gemensamt intresse måste man först ringa in det problem som behöver åtgärdas. Statligt stöd bör inriktas på situationer där det kan medföra en väsentlig förbättring i fall där marknaden inte klarar av uppgiften. Eftastaterna bör redogöra för hur stödåtgärden effektivt kan lindra det marknadsmisslyckande som kan förväntas i samband med uppnåendet av målet av gemensamt intresse om inget stöd beviljas.
49. FoUI bedrivs genom en serie verksamheter, vanligtvis i ett tidigare led i förhållande till ett antal produktmarknader. Syftet är att exploatera tillgängliga möjligheter att utveckla nya eller förbättrade produkter, tjänster och processer på dessa produktmarknader eller på helt nya marknader och därmed främja tillväxt i ekonomin, territoriell och social sammanhållning eller det allmänna konsumentintresset. Med tanke på de tillgängliga FoUI-möjligheterna kan emellertid marknadsmisslyckanden hindra uppnåendet av optimala resultat och leda till ett ineffektivt utfall. Skälen till detta är följande:

- **Positiva externa effekter/spridningseffekter i form av kunskap:** FoUI ger ofta vinster för samhället i form av positiva spridningseffekter, t.ex. kunskap som "spiller över" eller förbättrade möjligheter för andra ekonomiska aktörer att utveckla kompletterande produkter och tjänster. Om marknaden får sköta sig själv kan dock vissa projekt ge en avkastning som i ett privat perspektiv ter sig mindre lockande, trots att de skulle vara till nytta för samhället. Företag som drivs i vinstsyfte kan inte i tillräcklig utsträckning bedöma nyttan av sina åtgärder när de fattar beslut om hur mycket FoUI de borde bedriva. Statligt stöd kan därför bidra till genomförandet av projekt som totalt sett är till nytta för samhället och ekonomin och som annars inte skulle genomföras.

Varken fördelarna med de externa effekterna av FoUI eller enbart förekomsten av externa effekter innebär dock inte automatiskt att statligt stöd är förenligt med EES-avtalet. Konsumenterna är i allmänhet villiga att betala för den direkta nyttan av nya produkter och tjänster medan företagen kan tillägna sig nyttan av sin investering genom andra befintliga instrument, t.ex. immateriella rättigheter. I vissa fall är dock dessa metoder otillräckliga och det återstår ett marknadsmisslyckande som kan avhjälpas med statligt stöd. Det kan exempelvis, vilket ofta görs gällande när det gäller grundforskning, vara svårt att hindra andra från att få tillgång till resultaten av vissa verksamheter, som därför kan få karaktär av kollektiv nyttighet. Å andra sidan kan mer specifik kunskap som avser produktion ofta vara väl skyddad, till exempel genom patent som ger en uppfinnare en högre avkastning på uppfinningen.

- **Bristfällig och asymmetrisk information:** FoUI kännetecknas av en hög grad av osäkerhet. Under vissa omständigheter kan privata investerare, på grund av bristfällig och asymmetrisk information, vara ovilliga att finansiera värdefulla projekt, och högt kvalificerade anställda kan vara omedvetna om sysselsättningsmöjligheterna i innovativa företag. Detta kan leda till att mänskliga och ekonomiska resurser fördelas på ett oändamålsenligt sätt och att projekt som kan vara värdefulla för samhället eller ekonomin kanske inte genomförs.

I vissa fall kan ofullständig och asymmetrisk information också hindra tillgång till finansiering. Bristfällig information och förekomsten av risk motiverar dock inte automatiskt behovet av statligt stöd. Om projekt med lägre privat avkastning på investeringarna inte finansieras kan det mycket väl vara ett tecken på marknadseffektivitet. Dessutom är risk en komponent i all affärsverksamhet och inte ett marknadsmisslyckande i sig. I en situation med asymmetrisk information kan riskelementet emellertid förvärra finansieringsproblemen.

- **samordnings- och nätverksproblem:** företagens förmåga att samordna sin verksamhet eller samverka för att bedriva FoUI kan vara nedsatt av flera skäl; det kan till exempel vara svårt för ett stort antal samarbetspartner att samordna sin verksamhet om en del av dem har olika intressen, problem vid utformningen av kontrakt, och svårigheter med att samordna samarbetet till exempel på grund av att känslig information delas.

4.2.2 Ytterligare villkor för individuellt stöd

50. Medan vissa marknadsmisslyckanden kan hämma FoUI-verksamheten totalt sett i EES påverkas inte alla företag och sektorer inom ekonomin av dem i samma utsträckning. När det gäller individuellt stöd som omfattas av anmälningsskyldigheten bör Eftastaterna därför tillhandahålla tillräcklig information om huruvida stödet lindrar ett allmänt marknadsmisslyckande i fråga om FoUI i EES eller ett specifikt marknadsmisslyckande exempelvis när det gäller en viss sektor eller bransch.
51. Beroende på vilket marknadsmisslyckande som ska avhjälpas kommer myndigheten att beakta följande omständigheter:
- **Spridningseffekter i form av kunskap:** den planerade kunskapsspridningens omfattning, den skapade kunskapens specifika karaktär, tillgången till skydd för immateriella rättigheter, graden av komplementaritet med andra produkter och tjänster.
 - **Bristfällig och asymmetrisk information:** risknivå och FoUI-verksamhetens komplexitet, behovet av extern finansiering, stödmottagarens egenskaper när det gäller tillgången till extern finansiering.
 - **Bristande samordning:** antal samarbetande företag, samarbetsnivå, divergerande intressen bland samarbetspartnerna, problem vid utformning av kontrakt, problem vid samordningen av samarbetet.
52. I sin analys av ett påstått marknadsmisslyckande kommer myndigheten särskilt att ta hänsyn till eventuella tillgängliga sektoriella jämförelser och andra undersökningar, som bör tillhandahållas av den berörda Eftastaten.
53. När Eftastaterna anmäler investeringsstöd eller driftstöd för kluster ska de lämna information om den planerade eller förväntade specialiseringen inom innovationsklustret, befintlig regional potential och förekomsten av kluster i EES för liknande ändamål.
54. När det gäller statligt stöd som beviljas för projekt eller verksamheter som också finansieras genom ett unionsprogram som införlivats i EES-avtalet ⁽³⁵⁾ kommer myndigheten att anse att bidraget till ett väl avgränsat mål av gemensamt intresse har kunnat fastställas.
55. Å andra sidan, när statligt stöd beviljas för projekt eller verksamheter som när det gäller deras tekniska innehåll, risknivå och omfattning liknar dem som redan utförts i EES på marknadsmässiga villkor kommer myndigheten i princip att utgå från att inget marknadsmisslyckande föreligger och den kommer att kräva ytterligare bevis och motivering av behovet av statligt stöd.

4.3 Stödåtgärdens ändamålsenlighet

4.3.1 Ändamålsenlighet jämfört med alternativa politiska instrument

56. Statligt stöd är inte det enda instrument som Eftastaterna har tillgång till för att främja FoUI-verksamhet. Det är viktigt att komma ihåg att det kan finnas andra och bättre instrument, t.ex. åtgärder på efterfrågesidan som omfattar lagstiftning, offentlig upphandling eller standardisering samt ökad finansiering av offentlig forskning och utbildning och allmänna skatteåtgärder. Om ett visst instrument är lämpligt eller inte i en viss situation är vanligtvis kopplat till arten av det problem som ska lösas. Om man vill komma till rätta med de svårigheter som en ny aktör har att ta del av olika FoUI-resultat kan det vara bättre att reducera marknadshindren än att bevilja statligt stöd. Om man vill åtgärda bristen på kvalificerad personal kan ökade investeringar i utbildning vara lämpligare än att bevilja statligt stöd.
57. Stöd för FoUI kan tillåtas genom undantag från det generella förbudet mot statligt stöd när det är nödvändigt för att uppnå ett mål av gemensamt intresse. En viktig faktor i detta sammanhang är frågan om hur och i vilken utsträckning stöd till FoUI kan anses vara ett lämpligt instrument för att öka FoUI-verksamheten, om andra instrument som är mindre snedvridande kan ge samma resultat.

⁽³⁵⁾ Se fotnot 7.

58. I sin analys av förenligheten med EES-avtalet beaktar myndigheten särskilt eventuella konsekvensbedömningar av den föreslagna åtgärden som den berörda Eftastaten har genomfört. Åtgärder för vilka Eftastaterna har övervägt andra alternativ och för vilka fördelarna med att använda ett selektivt instrument som exempelvis statligt stöd har fastställts och lagts fram för myndigheten anses vara lämpliga instrument.
59. När det gäller statligt stöd som beviljas för projekt eller verksamheter som också finansieras genom ett unionsprogram som införlivats i EES-avtalet ⁽³⁶⁾ kommer myndigheten att anse att stödåtgärdens ändamålsenlighet har kunnat fastställas.

4.3.2 Ändamålsenligheten jämfört med olika stödinstrument

60. Statligt stöd för FoUI kan beviljas i olika former. Eftastaterna bör därför se till att stödet beviljas i den form som sannolikt orsakar minst snedvridning av handel och konkurrens. Om stödet ges i en form som medför en direkt ekonomisk fördel (direkta bidrag, befrielser och sänkningar av skatter eller andra obligatoriska avgifter, eller tillhandahållande av mark, produkter och tjänster till fördelaktiga priser osv.) ska den berörda Eftastaten visa varför andra, potentiellt mindre snedvridande stödformer, såsom förskott med återbetalningsskyldighet eller stödformer som baseras på skuld- eller kapitalinstrument (t.ex. statliga garantier, förvärv av aktier eller ett alternativt tillhandahållande av krediter eller kapital på förmånliga villkor) är mindre lämpliga.
61. Valet av stödinstrument bör göras med hänsyn till det marknadsmisslyckande som det ska avhjälpa. Om till exempel det bakomliggande marknadsmisslyckandet betingas av ett problem med tillgång till extern skuldfinansiering till följd av asymmetrisk information bör Eftastaterna i regel tillgripa stöd i form av likviditetsstöd, t.ex. ett lån eller en garanti, hellre än ett bidrag. Om det dessutom är nödvändigt med en viss grad av riskdelning bör ett förskott med återbetalningsskyldighet normalt sett vara det stödinstrument som är att föredra. I synnerhet om stöd beviljas i någon annan form än likviditetsstöd eller ett förskott med återbetalningsskyldighet för verksamheter som ligger nära marknaden måste Eftastaterna motivera varför just det valda instrumentet lämpar sig för att komma till rätta med det aktuella marknadsmisslyckandet.

4.4 Stimulanseffekt

4.4.1 Allmänna villkor

62. Stöd till FoUI kan anses vara förenligt med EES-avtalet endast om det har en stimulanseffekt. En stimulanseffekt uppstår om stödet ändrar ett företags beteende på ett sådant sätt att det börjar bedriva ny verksamhet som det inte skulle bedriva eller som det skulle bedriva endast i begränsad utsträckning eller på ett annat sätt utan stöd. Stödet får dock inte subventionera kostnader för en verksamhet som ett företag i alla händelser skulle ådra sig och får inte kompensera för den normala affärsrisken vid ekonomisk verksamhet ⁽³⁷⁾.
63. Myndigheten anser att stödet inte utgör något incitament för mottagaren om arbetet med den relevanta FoUI-verksamheten ⁽³⁸⁾ har inletts redan innan stödmottagaren ansöker om stöd hos de nationella myndigheterna ⁽³⁹⁾. Om arbetena inleds innan stödmottagaren har lämnat in sin stödansökan till de nationella myndigheterna är projektet inte stödberättigande.
64. Stödansökan ska åtminstone innehålla den sökandes namn och storlek, en beskrivning av projektet med uppgift om lokalisering samt start- och slutdatum, det sammanlagda belopp offentligt stöd som behövs för att genomföra projektet samt en förteckning över stödberättigande kostnader.

⁽³⁶⁾ Se fotnot 7.

⁽³⁷⁾ De förenade målen C-630/11 P till C-633/11 P, HGA m.fl. mot kommissionen (ECLI:EU:C:2013:387).

⁽³⁸⁾ Om stödansökan gäller ett FoU-projekt utesluter detta inte att den potentiella stödmottagaren redan har utfört genomförbarhetsstudier som inte omfattas av stödansökan.

⁽³⁹⁾ När det gäller stöd till projekt och verksamheter som genomförs i successiva faser som kan vara föremål för separata stödutdelningsförfaranden innebär detta att arbetena inte får inledas före den första stödansökan. När det gäller stöd som beviljas enligt en automatisk skattestödordning ska denna stödordning ha antagits och trätt i kraft innan arbetena med det understödda projektet eller den understödda verksamheten inleds.

65. I den mån skatteåtgärder utgör statligt stöd kan myndigheten, på grundval av utvärderingar⁽⁴⁰⁾ som Eftastaterna lägger fram, anse att de har en stimulans effekt genom att uppmuntra företagen att satsa mer på FoUI.

4.4.2 Ytterligare villkor för individuellt stöd

66. När det gäller individuellt stöd som omfattas av anmälningsskyldigheten måste Eftastaterna visa myndigheten att stödet har en stimulans effekt och måste därför kunna lägga fram tydliga bevis på att stödet har en positiv inverkan på företagets beslut att bedriva FoUI-verksamhet som det annars inte skulle ha bedrivit. För att myndigheten ska kunna göra en ingående bedömning av den aktuella stödåtgärden måste den berörda Eftastaten inte bara lämna information om det projekt för vilket stöd beviljas utan också, i mån av möjlighet, en uttömmande beskrivning av vad som skulle ha hänt eller rimligen kunde ha förväntats hända utan stöd, det vill säga det kontrafaktiska scenariot. Det kontrafaktiska scenariot kan bestå av avsaknaden av ett alternativt projekt eller av ett tydligt definierat och tillräckligt förutsägbart alternativt projekt som stödmottagaren beaktar i sin interna beslutsprocess, och kan avse ett alternativt projekt som helt eller delvis genomförs utanför EES.

67. I sin bedömning tar myndigheten hänsyn till följande omständigheter:

- **Specifikation av avsedd ändring:** Det ändrade beteende som det statliga stödet väntas ge upphov till måste specificeras, det vill säga huruvida ett nytt projekt kommer att inledas, eller om ett projekt kommer att bli större eller mer vittsyftande eller genomförandet av det påskyndas.
- **Kontrafaktisk analys:** Det ändrade beteendemönstret måste fastställas genom en jämförelse av det förväntade resultatet och den avsedda verksamhetens omfattning med eller utan stöd. Skillnaden mellan dessa två scenarier visar stödets inverkan och dess stimulans effekt.
- **Lönsamhetsnivå:** Om ett projekt inte i sig skulle vara lönsamt att genomföra för ett företag men skulle medföra väsentliga fördelar för samhället är det mer sannolikt att stödet har en stimulans effekt.
- **Investeringsbelopp och tidsram för kassaflöden:** Höga startinvesteringar, en låg nivå av tillgängliga kassaflöden och det faktum att en betydande andel av kassaflödet uppstår i en mycket avlägsen framtid eller på ett mycket osäkert sätt kommer att betraktas som positiva inslag vid bedömningen av stimulans effekten.
- **Riskenivå för forskningsprojektet:** Vid riskbedömningen beaktas särskilt investeringens oåterkallelighet, sannolikheten för ett kommersiellt misslyckande, risken för att projektet kommer att ge sämre avkastning än förväntat, risken för att projektet äventyrar annan verksamhet som stödmottagaren bedriver och risken för att projektkostnaderna underminerar företagets ekonomiska lönsamhet.

68. Eftastaterna uppmanas särskilt att förlita sig på styrelsedokument, riskbedömningar, finansiella rapporter, interna affärsplaner, expertutlåtanden och andra studier som avser det projekt som är föremål för bedömning. Handlingar som innehåller information om efterfrågeprognoser, kostnadsprognoser, finansiella prognoser, handlingar som läggs fram för en investeringskommitté och som i detalj beskriver olika investeringsscenarier eller handlingar som är avsedda för finansinstitut, kan hjälpa Eftastaterna att påvisa en stimulans effekt.

69. För att säkerställa att stimulans effekten fastställs på objektiv grund kan myndigheten i sin bedömning jämföra företagsspecifika uppgifter med uppgifter om den bransch där stödmottagaren är verksam. Framför allt bör Eftastaterna i mån av möjlighet lämna branschspecifika uppgifter som visar att det kontrafaktiska scenariot för stödmottagaren, dess krav på lönsamhet och dess förväntade kassaflöden är rimliga.

⁽⁴⁰⁾ Även om detta kanske inte är möjligt på förhand i fråga om nyligen införda åtgärder, kommer Eftastaterna att förväntas lämna in utvärderingar om stimulans effekten av deras egna skattestödordningar (på motsvarande sätt bör förväntade eller planerade metoder för efterhandsutvärderingar normalt sett utgöra ett led i utformningen av sådana åtgärder). Om inga utvärderingar har gjorts kan skattemässiga stödordningar antas ha en stimulans effekt endast i fråga om åtgärder som stegvis blir alltmer omfattande.

70. I detta sammanhang kan lönsamhetsnivån bedömas med hänvisning till metoder som bevisligen tillämpas av det stödmottagande företaget eller är sedvanlig praxis i den berörda branschen och som kan omfatta metoder för att bedöma projektets nettonuvärde ⁽⁴¹⁾, internräntan ⁽⁴²⁾ eller den genomsnittliga avkastningen på sysselsatt kapital.
71. Om stödet inte ändrar stödmottagarens beteende genom att uppmuntra till ytterligare FoUI får det inga positiva verkningar när det gäller att främja FoUI i EES. Därför kommer stöd inte att anses vara förenligt med EES-avtalet i fall där det verkar som att samma investering skulle kunna genomföras och skulle genomföras även om stödet inte hade beviljats.

4.5 Stödets proportionalitet

4.5.1 Allmänna villkor

72. För att FoUI-stöd ska anses vara proportionellt måste stödbeloppet vara begränsat till det minimum som krävs för att genomföra den understödda verksamheten.

4.5.1.1 Högsta tillåtna stödnivåer

73. För att säkerställa att stödet står i proportion till de marknadsmisslyckanden som det är avsett att avhjälpa måste stödbeloppet fastställas i förhållande till på förhand fastställda stödberättigande kostnader och begränsas till en viss andel av dessa stödberättigande kostnader (stödnivå). Stödnivån ska fastställas för varje stödmottagare, även i samarbetsprojekt.
74. För att garantera förutsägbarhet och lika villkor tillämpar myndigheten de högsta stödnivåerna för FoUI-stöd, som fastställs på grundval av tre kriterier: i) stödets närhet till marknaden som riktmärke för stödets förväntade negativa effekter och behovet av stöd med hänsyn tagen till de potentiellt större intäkter som de understödda verksamheterna kan förväntas generera, ii) stödmottagarens storlek som riktmärke för de mer akuta svårigheter som mindre företag har när det gäller att få finansiering för riskfyllda projekt och iii) marknadsmisslyckandets svårighetsgrad, t.ex. de förväntade externa effekterna med avseende på kunskapsspridning. Därför bör stödnivåerna generellt vara lägre för verksamheter som är kopplade till utveckling och innovation än för forskningsverksamhet.
75. De stödberättigande kostnaderna för varje stödåtgärd som omfattas av dessa riktlinjer anges i bilaga I. När ett FoU-projekt omfattar olika uppgifter måste varje stödberättigande uppgift falla inom någon av kategorierna grundforskning, industriell forskning eller experimentell utveckling ⁽⁴³⁾. När myndigheten klassificerar olika verksamheter enligt relevant kategori kommer den att hänvisa till sin egen praxis och till de specifika exempel och förklaringar som ges i OECD:s Frascatimanual ⁽⁴⁴⁾.
76. De högsta tillåtna stödnivåer som gäller generellt för alla stödberättigande FoUI-åtgärder anges i bilaga II ⁽⁴⁵⁾.

⁽⁴¹⁾ Nettonuvärdet av ett projekt är skillnaden mellan de positiva och negativa kassaflödena under investeringens livstid diskonterade till deras nuvärde (med hjälp av kapitalkostnaden).

⁽⁴²⁾ Internräntan baseras inte på bokföringsintäkter under ett givet år, utan bygger på de framtida kassaflöden som investeraren förväntar sig att få in under investeringens livstid. Den definieras som den diskonteringsränta för vilken nettonuvärdet av en ström av kassaflöden är lika med noll.

⁽⁴³⁾ Denna uppdelning måste inte nödvändigtvis följa ett kronologiskt mönster som går från grundforskning till verksamheter som ligger närmare marknaden. Därför kommer ingenting att hindra myndigheten från att klassificera en uppgift som utförs i ett senare skede av ett projekt som industriell forskning, samtidigt som den konstaterar att en verksamhet som utförts tidigare i ett tidigare skede utgör forskning för experimentell utveckling, eller inte utgör forskning över huvud taget.

⁽⁴⁴⁾ *The Measurement of Scientific and technological Activities, Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development, Frascati Manual*, OECD, 2002, inklusive senare ändringar. Av praktiska skäl, och om det inte kan visas att en annan skala bör användas i enskilda fall, kan de olika FoU-kategorierna också anses motsvara teknisk mognadsgrad 1 (grundforskning), 2–4 (industriell forskning) och 5–8 (experimentell utveckling) – Se meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – *En europeisk strategi för viktig möjliggörande teknik: mot tillväxt och jobb*, COM(2012) 341 final, 26.6.2012.

⁽⁴⁵⁾ Utan att det påverkar tillämpningen av särskilda bestämmelser om stöd till forskning och utveckling inom jordbruks- och fiskerisektorn som föreskrivs i en gruppundantagsförordning.

77. När det gäller statligt stöd för ett projekt som genomförs i samarbete mellan forskningsorganisationer och företag får stödet i form av direkt statligt stöd och bidragen – i den mån de utgör stöd – från forskningsorganisationer för samma projekt tillsammans inte överstiga de tillämpliga stödnivåerna för varje stödmottagande företag.

4.5.1.2 Förskott med återbetalningsskyldighet

78. Om en Eftastat beviljar ett förskott med återbetalningsskyldighet som utgör statligt stöd enligt artikel 61.1 i EES-avtalet gäller de regler som föreskrivs i detta avsnitt.
79. Om en Eftastat på grundval av en giltig metod baserad på tillräckliga verifierbara data kan visa att det är möjligt att beräkna bruttobidragsekvivalenten för ett förskott med återbetalningsskyldighet får den anmäla en stödordning och den dithörande metoden till myndigheten. Om myndigheten godkänner metoden och anser att stödordningen är förenlig med EES-avtalet får stödet beviljas på grundval av bruttobidragsekvivalenten för förskottet med återbetalningsskyldighet upp till de stödnivåer som anges i bilaga II.
80. I övriga fall uttrycks förskottet med återbetalningsskyldighet som en procentandel av de stödberättigande kostnaderna och får då överskrida de högsta tillåtna stödnivåerna med tio procentenheter, förutsatt att följande villkor är uppfyllda:
- a) Vid ett lyckat resultat ska åtgärden innehålla bestämmelser om att förskottet ska betalas tillbaka med en räntesats som minst motsvarar den diskonteringsränta som är resultatet av tillämpningen av myndighetens metod för att fastställa referens- och diskonteringsräntor ⁽⁴⁶⁾.
 - b) Om projektet utmynnar i ett resultat som överträffar definitionen av lyckat resultat ska den berörda Eftastaten kräva återbetalning av förskottsbeloppet, inklusive ränta enligt den tillämpliga diskonteringsräntan.
 - c) Om projektet misslyckas behöver inte hela förskottet betalas tillbaka. Om projektet lyckas delvis ska återbetalningen stå i proportion till det resultat som uppnåtts.
81. För att myndigheten ska kunna bedöma åtgärden måste denna innehålla detaljerade bestämmelser om återbetalning i händelse av ett lyckat resultat. Bestämmelserna ska tydligt ange vad som betraktas som ett lyckat resultat, på grundval av en rimlig och välbetänt hypotes.

4.5.1.3 Skatteåtgärder

82. I den mån en skatteåtgärd utgör statligt stöd kan stödnivån beräknas antingen på grundval av enskilda projekt eller, på företagsnivå, som förhållandet mellan den totala skattelättnaden och summan av alla stödberättigande FoUI-kostnader under en period på högst tre på varandra följande skatteår. I det senare fallet kan skatteåtgärden vara tillämplig utan åtskillnad för alla stödberättigande verksamheter, men får inte överstiga den tillämpliga stödnivån för experimentell utveckling ⁽⁴⁷⁾.

4.5.1.4 Kumulering av stöd

83. Stöd kan beviljas samtidigt enligt flera stödordningar eller kumuleras med stöd för särskilda ändamål, förutsatt att det sammanlagda statliga stödet för en verksamhet eller ett projekt inte överskrider de stödtag som föreskrivs i dessa riktlinjer. Såsom påpekas i punkt 9 utgör finansiering inte statligt stöd om den förvaltas centralt av Europeiska unionens institutioner, byråer, gemensamma företag eller andra organ och inte direkt eller indirekt kontrolleras av Eftastaterna. Om sådan finansiering kombineras med statligt stöd får det sammanlagda beviljade beloppet offentlig finansiering i förhållande till samma stödberättigande kostnader emellertid inte överstiga den gynnsammaste finansieringsnivå som föreskrivs i tillämpliga bestämmelser i EES-avtalet.

⁽⁴⁶⁾ Se myndighetens beslut om riktlinjer för referens- och diskonteringsräntor (EUT L 105, 21.4.2011) och EES-supplement nr 23, 21.4.2011, s. 1).

⁽⁴⁷⁾ Omvänt gäller att om man i samband med en skattemässig stödåtgärd på FoU-området gör skillnad mellan olika FoU-kategorier får de relevanta stödnivåerna inte överskridas.

84. Om de utgifter som berättigar till FoUI-stöd helt eller delvis eventuellt också berättigar till stöd för andra syften, ska den överlappande delen omfattas av det tak som är mest fördelaktigt enligt alla tillämpliga regler.
85. FoUI-stöd får inte kumuleras med stöd av mindre betydelse för samma stödberättigande kostnader om det skulle leda till en högre stödnivå än de stödnivåer som fastställs i dessa riktlinjer.

4.5.2 Ytterligare villkor för individuellt stöd

86. När det gäller anmälningsskyldigt individuellt stöd räcker det inte enbart att följa en rad på förhand fastställda högsta tillåtna stödnivåer för att garantera proportionalitet.
87. Som allmän regel, och för att fastställa om stödet är proportionellt, ska myndigheten kontrollera att stödbeloppet inte överskrider det minimum som krävs för att projektet ska vara tillräckligt lönsamt, till exempel genom att göra det möjligt att uppnå en internränta som motsvarar det sektors- eller företagsspecifika riktmärket eller tröskelvärde för avkastning. Den normala räntabilitet som stödmottagaren kräver i samband med andra FoUI-projekt, dess totala kapitalkostnader eller den avkastning som är vanligt förekommande i den berörda branschen kan också användas för detta ändamål. Alla relevanta förväntade kostnader och fördelar måste beaktas under projektets livstid, inklusive kostnader och intäkter som härrör från resultaten av FoUI-verksamhet.
88. Om det visas, till exempel genom företagsinterna handlingar, att stödmottagaren har ett tydligt val mellan att antingen genomföra ett projekt för vilket stöd beviljats eller ett alternativt projekt utan stöd, kommer stödet att anses vara begränsat till ett minimum endast om det inte överstiger merkostnaderna netto för att genomföra de berörda verksamheterna, jämfört med det kontrafaktiska projekt som skulle genomföras i avsaknad av stöd. För att fastställa merkostnaderna netto kommer myndigheten att jämföra de förväntade nettonuvärdena av investeringen i det understödda projektet och det kontrafaktiska projektet, med hänsyn tagen till sannolikheten för olika affärsscenarier ⁽⁴⁸⁾.
89. Om stöd ges för FoU-projekt eller för uppförande eller uppgradering av forskningsinfrastruktur och om myndigheten på grundval av den metod som föreskrivs i punkterna 87 och 88 kan fastställa att stödet är strikt begränsat till det minimum som krävs kan högre maximala stödnivåer än de som anges i bilaga II tillåtas, upp till de nivåer som anges i följande tabell.

	(%)		
	Små företag	Medelstora företag	Stora företag
Stöd för FoU-projekt			
Grundforskning	100	100	100
Tillämpad forskning	80	70	60
— vid effektivt samarbete mellan företag (för stora företag gränsöverskridande eller med minst ett litet eller medelstort företag) eller mellan ett företag och en forskningsorganisation, eller — på det villkoret att resultaten ges vida spridning	90	80	70
Stöd till byggande och modernisering av forskningsinfrastrukturer	60	60	60

⁽⁴⁸⁾ I det specifika fall då stödet enbart möjliggör ett snabbare genomförande av projektet, ska jämförelsen främst avspegla de olika tidsperspektiven i fråga om kassaflöden och försenat inträde på marknaden.

90. För att visa att stödet är begränsat till det minsta nödvändiga måste Eftastaterna redogöra för hur stödbeloppet har fastställts. Dokumentation och beräkningar som används för att bedöma stimulans-effekten kan också användas för att bedöma om stödet är proportionellt. I den mån det kartlagda behovet av stöd främst avser svårigheter att skaffa skuldfinansiering på marknaden snarare än bristande lönsamhet kan ett särskilt lämpligt sätt att garantera att stödet begränsas till det absolut nödvändigaste vara att tillhandahålla det i form av ett lån, en garanti eller ett förskott med återbetalningsskyldighet i stället för i icke-återbetalningsskyldig form, till exempel som ett bidrag.
91. Om det finns flera potentiella kandidater för att genomföra det understödda projektet är chansen större att proportionalitetskravet uppfylls om stödet beviljas på grundval av öppna, objektiva och icke-diskriminerande kriterier.
92. För att hantera faktiska eller möjliga, direkta eller indirekta störningar i den internationella handeln kan tillstånd beviljas att höja stödnivån över den nivå som generellt tillåts enligt dessa riktlinjer, om konkurrenter utanför EES – direkt eller indirekt – har tagit emot (under de senaste tre åren) eller kommer att ta emot stöd på en motsvarande nivå för liknande projekt. Om det med tanke på den aktuella sektorns särskilda karaktär är troligt att snedvridning av den internationella handeln uppkommer efter mer än tre år, kan referensperioden komma att förlängas i motsvarande mån. Den berörda Eftastaten ska i mån av möjlighet ge myndigheten den information den behöver för att kunna göra en lägesbedömning, särskilt vad gäller behovet av att ta hänsyn till den konkurrensfördel som en konkurrent i ett tredje land åtnjuter. Om myndigheten inte har bevis som gäller det stöd som beviljats eller föreslagits kan den också basera sitt beslut på indicier.
93. När myndigheten samlar in bevis kan den använda sig av sina utredningsbefogenheter ⁽⁴⁹⁾.

4.6 Otillbörliga negativa effekter på handel och konkurrens måste undvikas

4.6.1 Allmänna överväganden

94. För att stöd till FoUI ska vara förenligt med EES-avtalet måste de negativa effekterna av stödåtgärden när det gäller snedvridning av konkurrensen och påverkan på handeln mellan Eftastater vara begränsade och uppvägas av de positiva effekterna i form av bidrag till målet av gemensamt intresse.
95. Myndigheten anger två viktiga potentiella snedvridningar av konkurrensen och handeln mellan Eftastaterna som orsakas av FoUI-stöd, nämligen produktmarknadssnedvridningar och effekter som avser lokaliseringssorten. Båda typerna kan leda till ineffektiv resursallokering som undergräver EES ekonomiska resultat och till fördelningsproblem genom att stödet påverkar hur den ekonomiska aktiviteten fördelar sig mellan olika regioner.
96. När det gäller snedvridning av produktmarknader kan statligt stöd för FoUI påverka konkurrensen i innovationsprocesser och på de produktmarknader där resultaten av FoUI-verksamheten utnyttjas.

4.6.1.1 Effekter på produktmarknaderna

97. Statligt stöd för FoUI kan hämma konkurrensen i innovationsprocesser och på produktmarknader på tre sätt, nämligen genom att snedvrider en konkurrensutsatt marknadsinträdes- och marknadsutträdesprocess, genom att snedvrider dynamiska investeringsincitament och genom att skapa eller upprätthålla marknadsmakt.

i) Snedvridning av konkurrensutsatta marknadsinträdes- och marknadsutträdesprocesser

98. FoUI-stöd kan hindra marknadsmekanismen från att belöna de mest effektiva producenterna och från att sätta press på de minst effektiva producenterna att förbättra sitt resultat, omstrukturera sin verksamhet eller lämna

⁽⁴⁹⁾ Se rådets förordning (EU) nr 734/2013 av den 22 juli 2013 (EUT L 204, 31.7.2013, s. 15), ännu ej införlivad med EES-avtalet, och artikel 6 i del II av avtalet om upprättande av en övervakningsmyndighet och en domstol.

marknaden. På grund av stödet kan det därför uppstå en situation där konkurrenter som annars skulle ha kunnat hålla sig kvar på marknaden tvingas ut från den, eller aldrig kommer in på den över huvud taget. På samma sätt kan statligt stöd hindra ineffektiva företag från att lämna marknaden eller till och med få dem att komma in på marknaden och vinna marknadsandelar från konkurrenter som i övrigt är mer effektiva. Felriktat FoUI-stöd kan därför stödja ineffektiva företag och leda till marknadsstrukturer där många aktörer är verksamma långt under en effektiv skala. Ingripanden i de konkurrensutsatta marknadsinträdes- och marknadsutträdesprocesserna kan på lång sikt hämma innovationen och bromsa branschomfattande produktivitetsförbättringar.

ii) *Snedvridning av dynamiska incitament*

99. FoUI-stöd kan snedvrیدا de dynamiska incitamenten för konkurrenter till stödmottagaren att göra investeringar. Om ett företag mottar stöd ökar det i allmänhet sannolikheten för att det ska bedriva FoUI-verksamhet på ett framgångsrikt sätt, vilket leder till ökad närvaro på de relevanta produktmarknaderna i framtiden. Denna ökade närvaro kan leda till att konkurrenter krymper ner sina ursprungliga investeringsplaner (utträngningseffekt).
100. Dessutom kan stödet göra potentiella stödmottagare övermodiga eller mer riskbenägna. Effekten på lång sikt i det här fallet är sannolikt negativ för resultatet som helhet inom den berörda sektorn. Dåligt riktat stöd till FoUI kan därför stödja ineffektiva företag och leda till marknadsstrukturer där många aktörer är verksamma långt under en effektiv skala.

iii) *Att skapa eller upprätthålla marknadsmakt*

101. Stöd till FoUI kan också få snedvridande effekter genom att öka eller upprätthålla graden av marknadsmakt på vissa produktmarknader. Med marknadsmakt avses makten att påverka marknadspriser, produktion, utbud av varor och tjänster, produkternas och tjänsternas kvalitet eller andra konkurrensparametrar under en längre period, till skada för konsumenterna. Även om stödet inte direkt ökar marknadsmakten kan det ske indirekt, genom att befintliga konkurrenter avskräcks från att expandera eller förmås att lämna marknaden, eller genom att nya konkurrenter avskräcks från att komma in på marknaden.

4.6.1.2 Påverkan på handel och val av lokaliseringsort

102. Statligt stöd till FoUI kan också ge upphov till snedvridning av konkurrensen om det påverkar valet av lokaliseringsort. Denna snedvridning kan uppstå mellan Eftastater, antingen när företag konkurrerar över gränserna eller överväger olika lokaliseringsorter. Stöd som syftar till att flytta en verksamhet till en annan region inom EES kanske inte direkt leder till en snedvridning av produktmarknaden, men det innebär att verksamheter eller investeringar flyttas från en region till en annan.

4.6.1.3 Uppenbara negativa effekter

103. I princip måste en stödåtgärd och det sammanhang i vilket den tillämpas analyseras för att det ska gå att fastställa i vilken utsträckning den kan anses ha en snedvridande effekt. Vissa situationer kan dock identifieras där de negativa effekterna är klart större än eventuella positiva effekter, vilket innebär att stödet inte kan anses vara förenligt med EES-avtalet.
104. Enligt EES-avtalets allmänna principer kan ett statligt stöd inte anses vara förenligt med EES-avtalet, om stödåtgärden är diskriminerande i en utsträckning som inte kan anses berättigas av dess karaktär av statligt stöd. Såsom förklaras i avsnitt 3 kommer myndigheten inte att tillåta en åtgärd, om den eller de villkor som är förbundna med den medför en icke särskiljbar överträdelse av EES-avtalet. Detta gäller särskilt för stödåtgärder där beviljandet av stöd omfattas av en skyldighet för stödmottagaren att ha sitt huvudsäte i den berörda Eftastaten (eller huvudsakligen är etablerad i den Eftastaten) eller att använda inhemska produkter eller tjänster, samt för stödåtgärder som begränsar möjligheten för stödmottagaren att utnyttja FoUI-resultaten i andra EES-stater.

105. På samma sätt gäller att stöd som endast leder till en omlokalisering av FoUI-verksamheter inom EES utan att projektets art, storlek eller omfattning ändras inte kommer att anses vara förenligt med EES-avtalet.

4.6.2 Stödordningar

106. För att stödordningar som omfattas av anmälningsskyldigheten ska vara förenliga med EES-avtalet får de inte leda till en betydande snedvridning av konkurrens och handel. Framför allt gäller att även om en snedvridning kan anses vara begränsad på individuell nivå (förutsatt att stödet är nödvändigt och proportionellt för att det gemensamma målet ska uppnås) kan stödordningar ändå orsaka betydande snedvridning på grund av kumulering. Sådan snedvridning kan till exempel vara ett resultat av stöd som inverkar negativt på konkurrenters dynamiska incitament att bedriva innovation. Denna risk för snedvridning är ännu mer uttalad i fråga om stödordningar som är inriktade på vissa branscher.
107. Utan att det påverkar punkt 122 måste Eftastaterna därför kunna visa att eventuella negativa effekter kommer att begränsas till ett minimum till exempel med beaktande av de berörda projektens storlek, de individuella och kumulativa stödbeloppen, antalet förväntade stödmottagare samt de berörda sektorernas särdrag. Eftastaterna kan lämna in eventuella konsekvensbedömningar och efterhandsutvärderingar som gjorts för liknande tidigare stödordningar för att göra det möjligt för myndigheten att bedöma de sannolika negativa effekterna av stödordningar som omfattas av anmälningsskyldigheten.

4.6.3 Ytterligare villkor för individuellt stöd

4.6.3.1 Snedvridning på produktmarknader

108. När det gäller anmälningsskyldiga individuella stöd ska Eftastaterna, för att ge myndigheten möjlighet att identifiera och bedöma potentiell snedvridning av konkurrens och handel, lämna uppgifter om i) de berörda produktmarknaderna, dvs. de marknader som berörs av stödmottagarens förändrade beteende, och om ii) konkurrenter, kunder eller konsumenter som drabbats.
109. När myndigheten bedömer de negativa effekterna av stödåtgärden inriktar den sin analys av snedvridningen av konkurrensen på FoUI-stödets förutsebara inverkan på konkurrensen mellan företag på de berörda produktmarknaderna. Myndigheten lägger större vikt vid risker för konkurrens och handel som uppkommer inom en nära framtid och med särskilt stor sannolikhet.
110. I den mån en specifik innovativ verksamhet avser flera framtida produktmarknader kommer effekterna av ett statligt stöd att granskas med avseende på samtliga berörda marknader. I vissa fall är resultaten av FoUI-verksamhet, t.ex. i form av immateriella rättigheter, i sig föremål för handel på teknikmarknader, exempelvis genom patentlicenser eller handel. I dessa fall kan myndigheten också ta hänsyn till hur stödet påverkar konkurrensen på teknikmarknaderna.
111. Myndigheten kommer att tillämpa olika kriterier för att bedöma potentiell snedvridning av konkurrensen, dvs. snedvridning av dynamiska incitament, skapande eller upprätthållande av marknadsstyrka och bevarande av ineffektiva marknadsstrukturer.

i) Snedvridning av dynamiska incitament

112. I sin analys av den potentiella snedvridningen av dynamiska incitament tar myndigheten hänsyn till följande:

— *Marknadstillväxt*: Ju mer marknaden förväntas växa i framtiden desto mindre troligt är det att konkurrenternas incitament kommer att påverkas negativt av stödet, med tanke på att det fortfarande finns goda möjligheter att utveckla en lönsam verksamhet.

- *Stödbelopp*: Stödåtgärder som omfattar stora stödbelopp orsakar med större sannolikhet betydande utträngningseffekter. Hur betydande stödbeloppet är kommer att mätas främst med hänvisning till det belopp som de största marknadsaktörerna använder för liknande projekt.
- *Närhet till marknaden/stödkategori*: Ju mer stödåtgärden är inriktad på verksamheter nära marknaden desto större är risken för att den orsakar utträngningseffekter.
- *Öppen urvalsprocess*: Om stödet beviljas på grundval av transparenta, objektiva och icke-diskriminerande kriterier intar myndigheten en mer välvillig hållning.
- *Utträdeshinder*: Det är mer troligt att konkurrenter håller fast vid eller rentav utökar sina investeringsplaner om hindren för utträde från innovationsprocessen är höga. Sådana situationer kan uppstå om många av konkurrenternas tidigare investeringar är låsta i en viss FoUI-satsning.
- *Incitament att konkurrera om en framtida marknad*: FoUI-stöd kan leda till en situation där konkurrenter till stödmottagaren avstår från att konkurrera om en framtida "winner takes all"-marknad, eftersom den fördel som stödet för med sig i form av tekniskt försprång, stordriftsfördelar, näteffekter eller val av rätt tidpunkt minskar deras möjligheter att med framgång kunna komma in på denna framtida marknad.
- *Produktdifferentiering och konkurrensgrad*: Om produktinnovationen är mer inriktad på att utveckla differentierade produkter och avser exempelvis olika varumärken, standarder, teknikinriktningar eller konsumentgrupper är det troligt att konkurrenterna påverkas i mindre omfattning. Samma situation uppstår om det finns många effektiva konkurrenter på marknaden.

ii) Att skapa eller upprätthålla marknadsakt

113. Myndigheten har betänkligheter framför allt när det gäller de FoUI-åtgärder som gör det möjligt för stödmottagaren att stärka sin marknadsakt på befintliga produktmarknader eller föra över den till framtida produktmarknader. Myndigheten kommer därför troligen inte att konstatera några konkurrensproblem som avser marknadsakt i fall där stödmottagaren har en marknadsandel på mindre än 25 % och på marknader där marknadsaktkoncentrationen ligger under 2 000 enligt Herfindahl-Hirschman-indexet (HHI).

114. I sin analys av marknadsakt kommer myndigheten att beakta följande:

- *Stödmottagarens marknadsakt och marknadsstrukturen*: Om stödmottagaren redan har en dominerande ställning på en produktmarknad kan stödåtgärden stärka denna dominans genom att ytterligare försvaga det konkurrensstryck som konkurrenterna kan utsätta det stödmottagande företaget för. På samma sätt kan statliga stödåtgärder ha en betydande effekt på oligopolmarknader där endast ett fåtal aktörer är verksamma.
- *Nivån på inträdeshinder*: På FoUI-området kan det finnas betydande inträdeshinder för nya aktörer. Det kan till exempel röra sig om juridiska inträdeshinder (särskilt vad gäller immateriella rättigheter), stordriftsfördelar, hinder för åtkomst till nätverk och infrastruktur samt andra strategiska hinder för marknadsinträde eller expansion.
- *Köparakt*: Ett företags marknadsakt kan också begränsas av köparnas marknadsställning. Närvaron av starka köpare kan göra det mindre troligt att en stark marknadsställning konstateras, om det är sannolikt att köparna strävar efter att upprätthålla tillräcklig konkurrens på marknaden.
- *Urvalsprocess*: Stödåtgärder som gör det möjligt för företag med en stark marknadsställning att påverka urvalsprocessen, till exempel genom att de har rätt att rekommendera företag i urvalsprocessen eller påverka forskningsinriktningen på ett sätt som utan giltiga skäl missgynnar alternativa inriktningar, väcker lätt betänkligheter hos myndigheten.

iii) Upprätthållande av ineffektiva marknadsstrukturer

115. I sin analys av marknadsstrukturerna kommer myndigheten att undersöka om stödet beviljas på marknader som präglas av överkapacitet eller inom branscher på nedgång. I situationer där marknaden växer eller där statligt stöd till FoUI troligen kommer att ändra den övergripande tillväxtdynamiken inom den berörda sektorn, främst genom införandet av ny teknik, är det mindre troligt att betänkligheter uppstår.

4.6.3.2 Lokaliseringseffekter

116. Särskilt om stöd till FoUI är nära marknaden kan det leda till att vissa områden drar fördel av gynnsammare villkor när det gäller efterföljande produktion, särskilt på grund av relativt sett lägre produktionskostnader tack vare stödet eller på grund av att mer FoUI-verksamhet bedrivs tack vare stödet. Detta kan leda till att företag omlokaliserar verksamhet till dessa områden.
117. Lokaliseringseffekter kan också vara relevanta för forskningsinfrastruktur. Om stödet i huvudsak används till att locka en infrastruktur till en viss region på bekostnad av en annan bidrar det inte till att främja ytterligare FoUI-verksamhet i EES.
118. I sin analys av anmälningsskyldigt individuellt stöd kommer myndigheten också att beakta eventuella bevis för att stödmottagaren har övervägt alternativa lokaliseringssorter.

4.7 Insyn

119. Från och med den 1 juli 2016, och med undantag av individuella stöd under 500 000 euro, ska Eftastaterna på en övergripande webbplats för statligt stöd, på nationell eller regional nivå, offentliggöra åtminstone följande information om anmälda statliga stödåtgärder: den fullständiga texten till stödordningen jämte tillämpningsföreskrifter, eller den rättsliga grunden för individuellt stöd, eller en länk till denna, namnet på den stödbeviljande myndigheten, namnet på de enskilda stödmottagarna, form och belopp av stöd som beviljats varje stödmottagare, dag då stödet beviljades, typ av stödmottagare (litet eller medelstort företag, stort företag), region där stödmottagaren är belägen (på statistisk region 2-nivå)⁽⁵⁰⁾; och den ekonomiska sektor inom vilken stödmottagaren främst är verksam (på Nace-gruppnivå)⁽⁵¹⁾. Sådan information ska offentliggöras inom sex månader efter det att beslutet om att bevilja stödet har fattats eller, när det gäller skatteåtgärder, inom ett år från den dag då skattedeklarationen avges, ska bevaras i minst tio år och ska finnas tillgänglig för allmänheten utan begränsningar⁽⁵²⁾.

5. UTVÄRDERING

120. För att ytterligare säkerställa att snedvridningen av handel och konkurrens är begränsad kan myndigheten kräva att stödordningar som omfattas av anmälningsskyldigheten ska ha en begränsad giltighetstid och att de ska omfattas av den utvärdering som avses i punkt 37. Utvärderingar ska göras i synnerhet av stödordningar där potentialen för snedvridning är särskilt stor, dvs. stödordningar som kan riskera att begränsa konkurrensen märkbart om man inte i god tid granskar hur de genomförs.
121. Med hänsyn till syftena med utvärderingen och för att inte lägga en oproportionellt stor börda på Eftastaterna och på mindre stödåtgärder, gäller det krav som avses i punkt 120 endast stödordningar med stor stödbudget och när

⁽⁵⁰⁾ Termen "statistisk region" används i stället för förkortningen "Nuts" i kommissionens motsvarande riktlinjer. Begreppet Nuts härrör från "gemensam nomenklatur för statistiska territoriella enheter" i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1059/2003 av den 26 maj 2003 om inrättande av en gemensam nomenklatur för statistiska territoriella enheter (Nuts) (EUT L 154, 21.6.2003, s. 1.) Denna förordning har ännu inte införlivats med EES-avtalet. För att kunna åstadkomma gemensamma definitioner i en situation med ständigt växande efterfrågan på statistisk information på regional nivå har Europeiska unionens statistikkontor, Eurostat, och de nationella myndigheterna i kandidatländerna och Efta enats om att statistiska regioner skulle fastställas liknande de i Nuts-nomenklaturen.

⁽⁵¹⁾ Med undantag för affärshemligheter och andra konfidentiella uppgifter i vederbörligen motiverade fall och med förbehåll för myndighetens samtycke (se myndighetens riktlinjer om tystnadsplikt vid beslut om statligt stöd [EUT L 154, 8.6.2006, s. 27 och EES-supplement nr 29, 8.6.2006, s. 1]). När det gäller skatteåtgärder kan informationen om individuella stödbelopp ges inom följande intervall (i miljoner euro): [0,5–1]; [1–2]; [2–5]; [5–10]; [10–30]; [30 eller mer].

⁽⁵²⁾ När det gäller olagligt stöd kommer Eftastaterna att åläggas att se till att samma information offentliggörs i efterhand inom sex månader från den dag då myndigheten fattade sitt beslut. Denna information bör vara tillgänglig i ett format som möjliggör sökning och utdrag av uppgifter och som är lätt att publicera på internet, till exempel i csv- eller xml-format.

dessa är av nydanande karaktär eller kan innebära betydande förändringar när det gäller marknader, teknik eller lagstiftning. Utvärderingen ska göras av en expert som är oberoende i förhållande till den stödbeviljande myndigheten på grundval av en gemensam metod ⁽⁵³⁾, och den ska offentliggöras. Eftastaten måste tillsammans med den relevanta stödordningen anmäla ett förslag till utvärderingsplan, som kommer att ingå i myndighetens bedömning av stödordningen.

122. När det gäller stödordningar som utesluts från tillämpningsområdet för en gruppundantagsförordning enbart på grund av sin stora stödbudget kommer myndigheten att bedöma deras förenlighet uteslutande på grundval av utvärderingsplanen.
123. Utvärderingen ska lämnas till myndigheten i tillräckligt god tid för att det ska kunna bedömas om stödordningen kan förlängas och under alla omständigheter i samband med att stödordningen upphör att gälla. Den exakta omfattningen av och metoden för utvärderingen ska fastställas i beslutet om godkännande av stödåtgärden. Eventuella efterföljande stödåtgärder med ett liknande syfte, inbegripet eventuella ändringar av stödordningar som avses i punkt 122, måste vidtas med hänsyn till resultaten av utvärderingen.

6. ÖVERVAKNING OCH RAPPORTERING

124. I enlighet med övervakningsavtalet och den konsoliderade versionen av myndighetens beslut nr 195/04/KOL ⁽⁵⁴⁾, måste Eftastaterna lämna in årsrapporter till myndigheten.
125. Eftastaterna ska föra detaljerade register över alla stödåtgärder. Sådana register måste innehålla all den information som krävs för att fastställa att villkoren rörande stödberättigande kostnader och högsta tillåtna stödnivåer har uppfyllts. Dessa register ska bevaras i tio år från den dag då stödet beviljades och myndigheten ska ges tillgång till dem på begäran.

7. TILLÄMPNINGSPERIOD

126. Myndigheten kommer att tillämpa de principer som anges i dessa riktlinjer vid förenlighetsbedömningen av allt anmält FoUI-stöd om vilket den har att fatta beslut efter den dag då dessa riktlinjer antas. Olagligt FoUI-stöd kommer att bedömas i enlighet med de regler som gällde vid den tidpunkt då stödet beviljades.
127. I enlighet med artikel 1.1 i del I i protokoll 3 till EES-avtalet föreslår myndigheten att Eftastaterna vid behov ändrar sina befintliga FoUI-stödordningar för att bringa dem i överensstämmelse med dessa riktlinjer senast den 1 januari 2015.
128. Eftastaterna uppmanas att ge sitt uttryckliga och ovillkorliga samtycke till de åtgärder som föreslås i punkt 127 inom två månader efter offentliggörande av dessa riktlinjer på myndighetens webbplats ⁽⁵⁵⁾. Om någon av Eftastaterna inte svarar kommer myndigheten att anta att den berörda Eftastaten inte samtycker till de föreslagna åtgärderna.

8. ÖVERSYN

129. Myndigheten kan när som helst besluta att se över eller ändra dessa riktlinjer om det skulle vara nödvändigt av konkurrenspolitiska skäl eller av hänsyn till andra EES-bestämmelser eller internationella åtaganden eller av något annat giltigt skäl.

⁽⁵³⁾ En sådan gemensam metod kan tillhandahållas av myndigheten.

⁽⁵⁴⁾ Tillgänglig på: <http://www.eftasurv.int/media/decisions/195-04-COL.pdf>

⁽⁵⁵⁾ Se <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>

BILAGA I

STÖDBERÄTTIGANDE KOSTNADER

Stöd till FoU-projekt	<p>a) Personalkostnader: forskare, tekniker och annan stödpersonal i den utsträckning som de arbetar med projektet.</p> <p>b) Kostnader för instrument och övrig utrustning i den utsträckning och under den tid som de används för projektet. Om sådana instrument och sådan utrustning inte används för projektet under hela sin livscykel anses endast de avskrivningskostnader som motsvarar forskningsprojektets varaktighet, beräknade på grundval av god redovisningssed, vara stödberättigande.</p> <p>c) Kostnader för mark och byggnader i den utsträckning och under den tid som de används för projektet. För byggnader anses endast de avskrivningskostnader vara stödberättigande som motsvarar forskningsprojektets varaktighet, beräknade på grundval av god redovisningssed. För mark är kostnader för överlåtelse på affärsrättsliga villkor eller faktiska kapitalkostnader stödberättigande.</p> <p>d) Kostnader för kontraktsforskning, kunnande och patent som har köpts eller licensierats från utomstående källor på marknadsmässiga villkor samt kostnader för konsulttjänster och motsvarande tjänster som enbart används för det berörda projektet.</p> <p>e) Ytterligare allmänna omkostnader som uppkommit som en direkt följd av projektet.</p> <p>f) Andra driftskostnader, inklusive kostnader för materiel, lager och liknande produkter som uppkommit som en direkt följd av projektet i fråga.</p>
Stöd till genomförbarhetsstudier	Kostnader för studien.
Stöd till byggande och modernisering av forskningsinfrastrukturer	Kostnader för investeringar i materiella och immateriella tillgångar.
Innovationsstöd till små och medelstora företag	<p>a) Kostnader för att anskaffa, validera och försvara patent och andra immateriella tillgångar.</p> <p>b) Kostnader för utstationering av högkvalificerad personal från ett forskningsinstitut eller en organisation för kunskapspridning eller ett stort företag som arbetar med FoUI i en nyskapad funktion inom det stödmottagande företaget och som inte ersätter annan personal.</p> <p>c) Kostnader för innovationsrådgivningstjänster och innovationsstödande tjänster.</p>
Stöd till processinnovation och organisationsinnovation	Personalkostnader; kostnader för instrument, utrustning, byggnader och mark i den utsträckning och för den tid de används för projektet; kostnader för kontraktsforskning, kunskap och patent som köpts eller licensierats från utomstående källor på marknadsvillkor; ytterligare allmänna omkostnader och andra driftskostnader inklusive kostnader för materiel, lager och liknande produkter som uppkommit som en direkt följd av projektet i fråga.
Stöd till innovationskluster	
Investeringsstöd	Kostnader för investeringar i materiella och immateriella tillgångar.
Driftstöd	<p>Personalkostnader och administrativa kostnader (inklusive allmänna omkostnader) som avser följande:</p> <p>a) Aktivering av klustret för att underlätta samarbete, informationsutbyte och tillhandahållande eller kanalisering av specialiserade och kundanpassade stödtjänster för företag.</p> <p>b) Marknadsföring av klustret för att öka nya företags eller organisationers deltagande och för att öka synligheten.</p> <p>c) Förvaltning av klustrets utrustning.</p> <p>d) Organisering av utbildningsprogram, seminarier och konferenser för att stimulera kunskapsutbyte, nätverksbyggande och internationellt samarbete.</p>

BILAGA II

HÖGSTA TILLÅTNA STÖDNIVÅER

	(%)		
	Små företag	Medelstora företag	Stora företag
Stöd till FoU-projekt			
Grundforskning	100	100	100
Industriell forskning	70	60	50
— vid effektivt samarbete mellan företag (för stora företag gränsöverskridande eller med minst ett litet eller medelstort företag) eller mellan ett företag och en forskningsorganisation, eller	80	75	65
— på det villkoret att resultaten ges vida spridning			
Experimentell utveckling	45	35	25
— vid effektivt samarbete mellan företag (för stora företag gränsöverskridande eller med minst ett litet eller medelstort företag) eller mellan ett företag och en forskningsorganisation, eller	60	50	40
— på det villkoret att resultaten ges vida spridning			
Stöd till genomförbarhetsstudier	70	60	50
Stöd till byggande och modernisering av forskningsinfrastrukturer	50	50	50
Innovationsstöd till små och medelstora företag	50	50	—
Stöd till processinnovation och organisationsinnovation	50	50	15
Stöd till innovationskluster			
Investeringsstöd	50	50	50
— i stödområden som uppfyller villkoren i artikel 61.3 c i EES-avtalet	55	55	55
Driftstöd	50	50	50